

Jezuïeten

IN MEMORIAM
Jezuïeten uit Vlaanderen
NOVEMBER 2005

Voorwoord

Korte in memoriam bijdragen verschenen reeds in de tijdschriften JEZUITEN en SJ-BERICHTEN. Deze uitgave biedt de gelegenheid om meer uitgebreid in te gaan op het leven van de overleden medebroeders in de periode november 2004 – juli 2005. Jezuiten die later overleden zijn worden herdacht in een volgende uitgave.

In deze bundel kunt u lezen over de paters:

Michel VAN REETH (1936-2004)	pagina 3
Judocus BIJNEN (1921-2004)	pagina 7
Jos Windey (1915-2005)	pagina 8
Achilles GEERARDIJN (1920-2005)	pagina 11
Frans SMEESTERS (1917-2005)	pagina 14
Hilaire NAESENS (1920-2005)	pagina 18
Willy DE CLERCK (1925-2005)	pagina 21
Maurits FAMAERY (1919-2005)	pagina 25
Jos VAN DER AUWERA (1920-2005)	pagina 28
Maurice CLAEYS (1922-2005)	pagina 31
Jean-Pierre VAN SCHOOOTE (1923-2005)	pagina 32
Charles INDEKEU (1916-2005)	pagina 37
René DE HAES (1933-2005)	pagina 40
Frans BOETS (1911-2005)	pagina 44
Raf VAN DEN BOSSCHE (1932-2005)	pagina 47

Wat volgt is een eerbetoon aan onze God die met elk van hen een hoogst persoonlijk verhaal geschreven heeft. De grote meerderheid van de bijdragen werd redactioneel verzorgd door Paul VANDERGHOTE.

PATER MICHEL VAN REETH
(1936-2004)

Muziek heeft dit leven begeleid en doortrokken. Vanaf de allereerste aanslag binnen de huiskring tot het grandioze slotakkoord bij zijn uitvaart. Onze ruime kerk in Heverlee was grotendeels ingepalmd door het Lemmensinstituut: een keurzangkoor vooraan, en verder het bestuur, de directie, het docentenkorps, studenten en leerlingen tot in de verste hoeken verspreid. Zij bezorgden Michel een afscheid zoals slechts weinigen te beurt valt. Een hoogstandje van vocale kunst, zowel in de solo's als in de samenzang. Toch werd de voor de gelegenheid gewenste ingetogen sfeer geen moment erdoor aangetast.

Michel Van Reeth, geboren in Berchem 12 juli 1936, was de helft van een tweeling in het

gezin van industrieel- groothandelaar Alfred Van Reeth. De tweelingbroers worden voorafgegaan door een oudere broer en gevolgd door nog twee broers en drie zussen. Het 'allegro' van het lager onderwijs en het 'andante' van de Latijns-Griekse humaniora voert Michel voortreffelijk uit op het O.L.V.college aan de Frankrijklei. De jongen is zeer gehecht aan zijn school en aan de paters. Hij is hun misdienaar, ook van die uit de Sint-Ignatiushandelshogeschool, zelfs tijdens de vakantieperiodes.

Op 7 september 1954 meldt hij zich aan te Drongen. Op het noviciaat maakt hij de wisseling mee van novicemeester Gaston Geniets opgevolgd door Antoon Dockx. Ik vermoed dat de zakelijke aanpak van deze stadgenoot de sinjaar in Michel goed uitkomt. Aansluitend bij het noviciaat, nog steeds in Drongen, de kandidatuur klassieke talen met complement kunstgeschiedenis. Tussendoor legerdienst in Antwerpen en Aalst. Filosofie in Nijmegen 1959-62. Stage op ons college te Aalst 1962-64: toezicht van de 'middelbare' internen, aangevuld met lessen godsdienstleer en hulp in de missieactie Pro Apostolis, bij de verkenneren en in de collegekoorleiding. Theologie in Heverlee 1964-68, waar de geniale Albert Deblaere eenieders ogen en hart opent voor mystiek en ware spiritualiteit, voor hem een ware openbaring. Tot priester gewijd door de hulpbisschop van Mechelen Paul Schoenmaeckers 29 juli 1967.

1968, het beruchte jaar, met een totale breuk en ommekeer op zoveel gebieden van de samenleving. Voor Michel een gezegend

jaar. Het zet het 'largo' in dat zal aanhouden tot het eind van zijn leven. Hij gaat namelijk muziekpedagogie studeren aan het befaamde Lemmensinstituut, dat volop in bloei verkeert. Zijn hobby en natuurlijke aanleg worden voortaan zijn beroep, of liever, zijn roeping. En zijn priester- en jezuïetenroeping dan? Die heeft hij allerm minst verloochend. Elke insider weet hoe Ignatius binnen de zending van zijn orde met opvallende soepelheid diverse, ook zogenaamd profane invullingen integreert. Wat is dat anders dan het mysterie van de Incarnatie consequent doorgetrokken? God is méns geworden, ten volle. Er bestaan trouwens nog aardse levensvormen dan muziek. Het bevalt Michel zo goed op Lemmens, hij heeft er de historische verhuizing van Mechelen naar Leuven meegemaakt, en hij van zijn kant loopt er zo gunstig in de kijker, onder meer als woordvoerder van zijn medestudenten, dat hij van directeur J. Joris een aanlokkelijke betrekking aangeboden krijgt: studieprefect plus secretaris. Twee jaar nog kwijt hij zich van een leeropdracht op Xaverius Borgerhout: hij onderwijst er de vakken muzikleer, esthetica en godsdienstleer. In 1972 laat het college hem vrij en kan hij zich onverdeeld wijden aan zijn nieuwe taak. Een veeleisende job overigens, zowel wat tijd als wat energie betreft, dat kan men zich best voorstellen. Vanaf 1976, hij is al aardig 'ingereden', doceert hij eveneens muziekpedagogie, met kritische analyse van muziekstukken, en geschiedenis van de liturgie. Terwijl dat onderwijs onverminderd door gaat tot 2001, ruilt hij vanaf 1988 zijn functie van studieprefect in voor die van adjunct-algemeen directeur.

De rol die pater Van Reeth voor Lemmens heeft gespeeld is bezwaarlijk te overschatten. Ze is zelfs niet gemakkelijk te overzien, zo verscheiden als ze is. Om te beginnen studieprefect en tuchtmeester op het internaat. Iemand die gezag inboezemt en als het moet ontzag afdwingt, wat misschien niet overbodig is in dat wereldje van roerige artiesten in de dop. Hij vormt de ruggengraat van de school, die er vastheid en stevigheid aan verleent. Op zijn eigen manier is hij nochtans bereikbaar, zonder aanzien des persoons. Symbolisch voor deze toegankelijkheid is wel, dat de deur van zijn kantoor permanent open staat. De voorbijganger ziet er een man aan zijn bureau ijverig aan het schrijven, of bezig achter zijn computer, te midden van een ordeloze stapel papieren, mappen en dossiers. De open deur schijnt te zeggen: de bewoner mag gestoord worden, daarvoor is hij er. Maar laat het dan asjeblijft de moeite waard zijn en geen foefje dat je zelf kunt klaren. Heeft iemand echt hulp nodig, dan kan hij erop rekenen dat de prefect hem die biedt, méér dan je hoeft. Of staat die deur wellicht óók open opdat de bewoner, alerte cerberus, het direct hoort als er ergens iets ongewoons aan de hand is? Er is weinig dat hem ontgaat. Aan Michels toegankelijkheid is er nog iets apart te merken. Gewoon onbegrijpelijk hoe die kerel, als hij dan weer eens door de meest uiteenlopende gevallen wordt afgeleid, direct daarna ijzig kalm de draad weer opneemt waar deze werd afgebroken, en doorwerkt net of er niets hem heeft gestoord. Evenmin snapt een gewone sterveling hoe hij uit die chaotische berg papier terstond en moeiteloos het document opvist waar je om vraagt.

Ook met zijn laatste directeur Paul Schollaert kan Michel het uitstekend vinden. Ze vormen een ideaal tweespan dat de wagen trekt. Of spreken we niet beter van een duo aan het klavier dat meesterlijk quatre-mains speelt? Die vlotte samenwerking kan verbazing wekken: zo verschillende 'types'. Juist daarom elkaar perfect aanvullend. Schollaert de ziener, de enthousiaste ontwerper, Van Reeth de manager, de uitvoerder, de doorzetter. Al hebben ze elkaar ook wel met hun respectieve kwaliteiten 'besmet'.

Het geheim daarvan heeft de eerste in het tekstboekje, uitgedeeld op de uitvaart van de tweede, onthuld: hun wederzijdse vriendschap. En verder, ik citeer: « Hoe ontstaat vriendschap? In ons geval ligt ongetwijfeld een groot stuk innerlijke gedrevenheid aan de basis. Noem het geloof, roeping, pastoraal. Beiden zijn wij als priester in de voetsporen getreden van de Grote Herder. Zijn twee herdershonden. Die houden de kudde bijeen. De ene blaft wat meer, de andere loopt wat meer. Het zijn de vrienden van de Herder, en daarom ook elkaars vriend ». Een veelzeggend, ontroerend getuigenis.

Pater Van Reeth is bestuurder van Het Madrigaal. Dat omvat de functies van beheerder, secretaris, penningmeester, redacteur, uitgever, corrector, drukker! Hij staat mee aan de wieg van de tijdschriften Adem, de Koorkrant en Lied en Liturgie. Zijn liturgische optreden typeert een medewerker aldus: "Hij combineerde de natuurlijke autoriteit van een bisschop of een curiekardinaal met de opmerkzaamheid van een Zwitserse wacht. Op zijn eentje was

hij een hele kerkfabriek met alle materiële en financiële zorgen daaraan verbonden. Hij was niet zelden een echte huissacristijn die zeulde met stoelen, lezenaars, bijbels, partituren, kaarsen en gewaden". En verder: "Hij had de intellectuele bagage van een professor-jezuïet én de nederigheid van een acoliet. En, zoals een goede acoliet, kende hij allerhande voorschriften, wetten, afspraken en regelingen vaak beter dan de celebrant, die blindelings op hem kon vertrouwen."

Aan Lemmens heeft Michel nog meer onschatbare diensten bewezen. Hij ontloopt zich tot een deskundig en betrouwbaar bouwheer in geval van aan- en verbouwingen. Jaarlijks neemt hij het leeuwendeel in het organiseren van de grote Lemmensconcerten met Kerstmis en Pasen. Met Hubert De Smet, voorzitter van de NCOV, Nationale Confederatie van Ouderverenigingen, waagt hij eind jaren tachtig een gedurfd initiatief: muziekweekstages binnen de muren van het instituut voor jongeren tijdens de zomervakantie. Naast het inoefenen van instrumenten in een gedroomde omgeving, krijgen de jonge deelnemers een initiatie in lichaamsexpressie, dans, ritmische beweging, allerlei creatieve groepsbezigdheden. Het succes is overrompend. Op het politieke vlak: in de besprekingen over het statuut van de instelling binnen de nieuwe normen en structuren voor het secundair en hoger onderwijs in Vlaanderen, laat Michel zich kennen en waarden als een diplomatisch onderhandelaar en een vurig pleitbezorger. Hij sleept een hoogst loffelijk resultaat in de wacht. De toekomst is veilig gesteld.

Hoe was dat weer, een generatie geleden, wanneer in een christelijk gezin een priesterroeping opdook? Niet alleen nam de familie daar akte van. De roeping werd door haar begroet, toegejuicht, 'gedragen', als een kostbaar familiestuk. Zoon-broer-oom- priester nam een aparte plaats in. Op hem rustte tevens een bepaalde verwachting. Zo was het ook in de wijdvertakte verwantschap van Michel. Hij zegent huwelijken in, dient doopsels toe. Bij communiefeesten de blijde getuige, bij sterfgevallen de nabije toeverlaat en trooster, in heikele situaties de vertrouweling en raadgever.

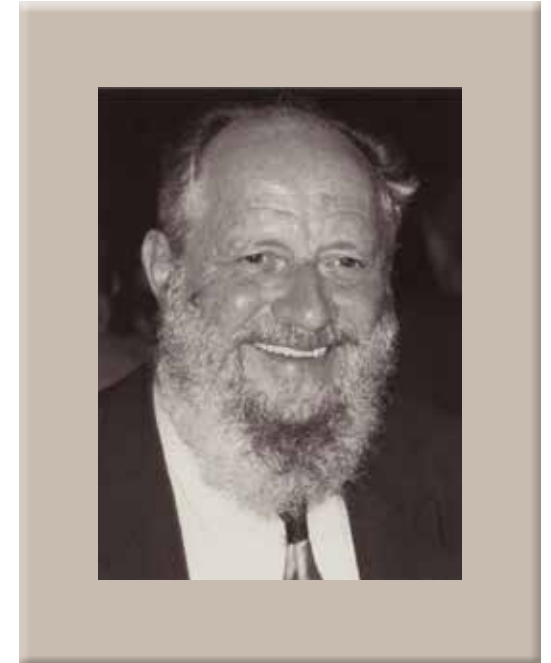
Hoe zit dat met die andere familie van hem, de Sociëteit, zijn community? Daar blijft hij evenmin achterwege. Tijdens de opleiding schuift hij met de anderen, zij zijn nog met een groep, mee in de schoolbanken. Op elk feest zit hij aan het orgel, in Heverlee is dat het onvolprezen Cavaillé Coll, of de piano om het feestlied te begeleiden. Een eveneens musicerende medebroeder benijdt hem om zijn lange, krachtige vingers alsmede om de kundigheid waarmee hij Olivier Messiaen vertolkt en pannes onmiddellijk weet op te lossen. Michel is het die met een veelbetekenende monkelacht zorgt voor versnaperingen en een fles wijn. Na de laatste geloften in 1975, waardoor hij zich definitief aan de orde verbindt, verblijft hij eerst in het toenmalige L.U.C. (Lessius Universitair College) in de Leuvense Minderbroedersstraat, en vanaf 1991 in ons grote huis te Heverlee. Michel is niet direct wat je noemt een huisduif, gebrand op gezellig samenzijn. Grotendeels is dat toe te schrijven, behalve

aan zijn natuurlijke terughoudendheid, aan zijn functie op Lemmens. Gedurende de week blijft hij daar inwonen, met overnachting. Alleen in het weekend verschijnt hij in zijn community, en dan nog slechts enkele uren. Samen met zijn directeur P.Schollaert verzorgt hij de zondagsliturgie in de benedictinesse-nabij Betlehem te Bonheiden. Hetzelfde op de hoogdagen. Het gregoriaans staat er op een hoog peil. Op paasnacht is hij de hoofdccelebrant. Temidden van de duisternis zegent hij het nieuwe vuur, waaraan de paaskaars, symbool van de verzezen Heer, ontstoken wordt. « Beste Vrienden (zo begint hij steevast zijn 'woordjes'), moge dit nieuwe Licht ons hart verlichten ». Maar goed, als hij onder zijn medebroeders vertoeft, probeert hij zijn herhaaldelijke en lange afwezigheid goed te maken. Op zijn manier: liever dan een poosje na te tafelen, stroopt hij de mouwen op om te helpen bij de afwas, zodat de anderen onbezorgd verder kunnen keuvelen.

De laatste ziekte, met het fysieke en psychische lijden, draagt hij zoals men dat van hem mag verwachten: met grimmige manhaftigheid en verenigd met zijn Meester. Ik wil Christus kennen en de kracht van zijn opstanding ervaren. Ik wil delen in zijn lijden en aan hem gelijk worden in zijn dood, in de hoop misschien ook zelf uit de dood op te staan (Fil 3,10-11).

Zijn gouden jubileum als religieus heeft hij nog net gehaald. Wanneer echter de verscheidene jubilarissen op 5 november in huis samen worden gehuldigd, kan hij er niet bij zijn, te ziek. Nauwelijks acht dagen later, 13 novem-

ber 2004, ontslaapt hij vreedzaam in de Heer. Zijn aardse partituur heeft hij tot het laatste 'diminuendo' uitgezongen. Nu voegt hij voor eeuwig zijn stem bij het machtige koor van de engelen. Ruusbroec, van wie Michel een fervente lezer was, heeft dat concert beschreven als volgt: Christus, onze cantor en onze dirigent, heeft van in den beginne voor ons gezongen en hij zal ons eeuwig het lied van trouw en eeuwige liefde blijven voorzingen. En allen zullen wij hem navolgen met al wat we kunnen, zowel hier als in het koor van Gods heerlijkheid. Echte, ongeveinsde liefde is de algemene zang die we allemaal moeten kennen om deel uit te maken van het koor van engelen en heiligen in het rijk Gods. 🙏

PATER JUDOCUS BIJNEN
(1936-2004)

Judocus Cornelis Bijnen werd geboren in Waalre, Nederland op 12 september 1921. Na zijn studies te Turnhout, Apostolische School, trad hij in de Sociëteit en wel in de Vlaamse Provincie. Het is september 1940. Na filosofie en Indisch juvenaat vertrok hij in 1947 naar India. Hij werd lid van de Ranchi Provincie en werkte er zowel in het onderwijs (1954-1971) als in de parochiepastoraal (1971-1999). Vele jaren was hij pastoor in Muri en Bundu. Hij ging op rust in 1999 en verhuisde in 2002 naar Ranchi, Manresa house. Hij overleed in Mandar op 18 december 2004 en werd in Ranchi begraven. Een nadienst, voorgedaan door P. Erik Breye, van de Ranchi Provincie, werd gehouden in Waalre, Nederland, op 9 januari 2005, in het bijzijn van de voltallige familie. 🙏

PATER JOS WINDEY (1915-2005)

Te veel en te uiteenlopend talent voor één mens, zou je kunnen zeggen. Jos heeft ermee gegoocheld als een jongleur met een worp kleurrijke ballen tegelijk. Vandaar een duizelingwekkende activiteit op zoveel gebieden en op zoveel plaatsen, en telkens met een verbluffend resultaat.

Zijn energie en vindingrijkheid ontplooit hij al thuis in Buggenhout. Als de oudste van tien geboren in Moerzeke-Kastel op 26 augustus 1915, is hij zowat de voortrekker en het model voor zijn broers en zussen. Hij speelt piano en oefent liederen in, stelt een huisbibliotheek samen, regisseert familiefeestjes met vaste hand. Hij is de eerste die de vleugels uitslaat en het warme nest verlaat. Daarbij baant hij de weg naar een hogere roeping. Vier zoons van het gezin worden priester, van wie drie jezuïet. Drie dochters gaan naar het klooster. Een uitzonderlijk geval, zelfs in het kader van het toenmalige rijke roomse leven. Na het lager onderwijs in de dorpsschool waar vader schoolhoofd is, en de humaniora aan het Heilige-Maagdcollège in Dendermonde, treedt Jos, pas zestien geworden, in te Drongen 23 september 1931. De opleiding ziet er 'klassiek' uit, ongeveer het enige wat wij klassiek mogen noemen bij hem. Noviciaat (31-33) en junioraat (33-34) in Drongen. Filosofie in Egenhoven (34-37). Stage als leraar op diverse colleges (37-41). Theologie in Leuven (41-45), met priesterwijding door monseigneur Van Cauwenbergh op 27 augustus 1944. Derde proefjaar in Drongen

(45-46). Laatste geloften in Aalst op 2 februari 1949. Om het curriculum overzichtelijk te houden belichten we achtereenvolgens vier aspecten.

De opvoeder. Tussen filosofie en theologie is hij leraar in Turnhout (37-38), Aalst (38-40) en Borgerhout (40-41). Als jong priester keert hij naar dit laatste college terug in 1946, in 48 naar Aalst, in 53 naar Sint-Jan Berchmans Brussel. Hij is klasleraar in een vierde en een derde Latijnse, in de poësis en de retorica. Overall en voor alles inzetbaar. Een duvelstoejager die altijd op zijn pootjes terecht komt. Enthousiast lesgever, tussendoor regisseur van schooltoneel (o.a. in het Rivierenhof van Deurne), VVKS-aalmoezenier, organist, koordirigent en verzorger van twee Sallustius-schooluitgaven, De oorlog tegen Jugurtha en De samenzwe-

ring van Catilina, in de Geerebaertreeks, die hij verder voorziet van passende illustraties. De gemeenschappen waarin hij verblijft, varen wél, vooral naar aanleiding van feesten, bij deze medebroeder met een bruisend organisatietalent en feilloze smaak voor bloemen- en plantentooi.

De liturgist. Van 1959 tot 75 lid van de interdiocesane commissie voor liturgie, werkt hij mee aan de nieuwe Nederlandstalige lectionaria. De commissie beseft dat daardoor het lectoraat, deze eeuwenoude instelling gereserveerd voor daartoe gewijde clerici, uitgebreid wordt tot leken-voorlezers. Zijn die wel op de hoogte van hun taak, want het woord Gods vertolken met een luide stem, met of zonder microfoon verstaanbaar tot in de uithoeken van een min of meer gevulde kerk, is wat anders dan vroom op je plaats de mis volgen? Om het lezen 'ad sensum', naar de betekenis van de tekst, te vergemakkelijken stelt Windey, uit zijn onderwijspraktijk extra attent, een nieuwe druktechniek voor : de langere zinnen te splitsen in onderdelen op telkens een nieuwe regel. De liturgie dicht bij het doorsnee kerkvolk te brengen, zodat het actief kan participeren : met dat oogmerk is hij vroeger al begonnen in zijn eentje met het opstellen en publiceren. Even opsommen : een heruitgave van het zangboek Hosanna ; Palmen, Passie, Pasen (1954) ; Romeins missaal met vespers, voor het volk vertaald en verklaard (1947), met herhaalde nieuwe uitgaven en in 1958 verruimd tot Romeins missaal voor het volk met vespers en gebedenschat, schriftverklaring en liturgische voorstelling, andermaal gevolgd

door een reeks herdrukken. Daarnaast had je een Zondagsmissaal (1951) en in 1970-72 Het nieuwe missaal, Eucharistie en leven, jaarcyclusen A, B en C, in drie delen, voor ons land en in zijn soort het eerste na het Vaticaanse Concilie met zijn doortastende liturgische vernieuwingen. Hiervan verschijnt eveneens een Franse vertaling, Nouveau missel des dimanches, in drie aparte delen voor de drie années liturgiques A, B et C. Met deze tekstuutgaven laat pater Windey een paar korte of meer uitgebreide publicaties over liturgie samengaan : Dag van de Heer (1966), En voor wie alles gemaakt is, voor de jeugd (1966), Het boek van onze nieuwe mis, voor vormelingen (1966). Jarenlang stelt hij de liturgische kalender voor de Vlaamse jezuïetenprovincie op. Voorts mag in dit verband zijn direct priesterlijk werk niet onvermeld blijven. De Vlaamse stadspastoraal in Brussel kan op hem rekenen. Parochiehulpdienst in Anderlecht en de historische Zavelkerk en, om een pastoor met vakantie te vervangen, in Engeland. Inzake ziekenzorg laat hij zich evenmin onbetuigd. Hij is werkzaam in het Sint-Jansziekenhuis Brussel en, tijdens een regelmatig terugkerend verblijf in de VS, in een New Yorkse instelling.

De missieijveraar. Vooral op dit vlak heeft hij zijn sporen verdiend en ware triomfen gevierd. Zijn eigen missionarisroeping beleeft hij hier te lande, en hoe ! 1950-52 woont hij in Leuven als adjunct-directeur van Pro Apostolis, hoofdredacteur van Jezuitenmissies en ontwerper-bouwer van tentoonstellingen. Twee Vlaamse jezuïet-missionarissen heeft hij wijde bekendheid gegeven : Constant Lievens en Pieter-Jan

De Smet. Wat de eerst genoemde betreft is Jos de initiatiefnemer voor het opgraven en identificeren van het stoffelijk overschot. Deze operatie lijkt wel een huzarenstuk, met als hoofdacteurs bisschop Oscar Sevrin uit Ranchi, provinciaal-overste Etienne Dhanis, burgemeester Eerdekens van Heverlee, prof. dr. Gerard Van der Schueren van het Vesalius-instituut van de Leuvense universiteit, de familie Lievens met haar voorman neef-oomzegger Camiel Lievens s.j. Regisseur-spelleider is, dat lijdt geen twijfel, pater Jos Windey. Het relaas van het opsporingswerk en onderzoek lezen wij in Erfenis van zegepraal, in 1952 luxueus als een 'Vuur'-uitgave verspreid door de Lievens-missiecentrale van Leuven. Jos is eveneens de onvermoeibare bezieler van het stoetsgewijs overbrengen, op 9 november 1951, van de kist in een speciaal door architect Adrien Bressers uit Gent ontworpen schrijn, naar onze kerk in de Minderbroedersstraat. Hij stuwt en animeert de grandioze Lievensfeesten 7-8 juni 1952 en treedt op als gids van Niclas Kujur, de eerste inlandse, pas gewijde herder van het Ranchibisdom, op bezoek in ons land. Dat is de eerste fase van een langdurig proces dat, onder impuls van de bisdommen Brugge en Ranchi, besloten werd met het bijzetten van de grote Apostel van Chota-Nagpur in de kathedraal van Ranchi. Vier moet branden, alom vermaard als dé typische Lievensspreuk, is een vondst van Jos! Hij heeft ze met een West-Vlaamse toets gedistilleerd uit een leuze in het Frans die Constant graag aanhaalde en die hem ten voeten uit tekent: «Il ne faut pas faire feu qui dure, mais feu qui brûle». Later spitst Jos' liefde voor India zich toe op zijn

steun aan het VRO-project voor dorpenbouw van broer Michaël.

En dan heb je nog de tweede waarop zijn oog is gevallen, Pieter-Jan De Smet. Dat de Grote Zwartrok, zoals men hem noemt, afkomstig was van Dendermonde is voor Jos een prikkel te meer om zich met geestdrift op deze figuur te werpen. De stad van het Ros Beiaard en de vier Heemskinderen ligt immers in de buurt van Buggenhout, en heeft hij er niet als collegejongen zes jaar op de schoolbanken gezeten? «Dendermonde, laag van gronde, hoog van gemoed», dichtte Emmanuel Hiel. In de ontembare gedrevenheid van zijn bijna-stadgenoot en volbloed ordegenoot herkent Jos een gemeenschappelijke karaktertrek. De sporen die zijn held in Noord-Amerika heeft achtergelaten, trekt hij na in de archieven hier en ginder, en gaat hij ter plekke verkennen. Het resultaat van zijn wakkere bemoeiingen, twee boeken: Machetakonia. Pater Pieter Jan De Smet van Dendermonde bij de Indianen en de Amerikanen, Dendermonde, 1984, en jaren later 'n Man van aanzien. De langste reis om de vrede van Pater P.J. De Smet s.j., Brussel, 1998. De schrijver. Behalve zijn aandeel in de redactie van De Linie (1962-64), zijn boeken over Lievens en De Smet, een studie over de Zavelkerk, heeft hij talloze artikelen en korte bijdragen op zijn naam staan, veelal in Jezuietenmissies of in Jezuieten. Zijn geschreven productie munt uit door haar boeiende inhoud, haar eigenzinnige originaliteit en een overwoekering van stijl. De man weet gewoon te veel en slaagt er nauwelijks in alles ordelijk gezegd te krijgen.

Wanneer onze duizendpoot in 2003, niet zonder hartzeer, zijn geliefde Brussel verlaat en, door de leeftijd gedwongen, zijn teugelloze activiteit opzegt, vindt hij rust in Heverlee. Dit huis biedt zijn altijd bezige geest overvloedig leesvoer in diverse talen, en een prachtig park. Bloemen en planten zijn voor hem een hobby al sinds zijn jongensjaren. Denk maar niet dat de overgang naar het 'dolce far niente' van een leien dakje loopt. Rustig stil zitten, het is aan hem niet besteed, net het moeilijkste dat je van iemand met zijn temperament mag verwachten. In het begin gaat hij wát graag zich in zijn dooie eentje vertreden en een frisse neus halen, ook buitenshuis. Herhaaldelijk stapt hij op de bus naar Leuven om er inkopen te doen of om dit en dat te gaan bezichtigen. Dat zet hij door nadat zijn evenwicht het af en toe laat afweten en hij niet meer vast op zijn benen staat. Een paar keer struikelt hij op straat of in de tuin, zonder nog overeind te kunnen. Tot na de laatste opname in het ziekenhuis geeft hij zich niet grif gewonnen.

Uiteindelijk is Jos Windey zachtjes gestorven in Leuven op 23 januari 2005. Vier moet branden? Zijn vuur blijft nog lang nasmeulen in onze dankbare herinnering. 🍷

PATER ACHILLES GEERARDIJN (1920-2005)

Achilles Geerardijn wordt op 18 december 1920 geboren in Les Moëres (De Moeren) in Noord-Frankrijk, even over de 'schreve' (landsgrens), waarheen zijn ouders, landbouwers, uitgeweken zijn op de vlucht voor het oorlogsgeweld dat de hele streek gedurende vier jaar overhoop haalt.

Hij is de oudste van vier. Zohaast het kan na de wapenstilstand keert het gezin terug en vestigt het zich in Wulpen, een vredig kerkdorp thans in de gemeente Koksijde. De humaniora volgt hij op het Sint-Bernarduscollege in Nieuwpoort en het OLV- Onbevlekt Ontvangencollege in Veurne. Zijn retoricaleraar Leo Devloo steunt ten volle zijn priesterroeping

en oriënteert hem naar de Sociëteit met haar gevarieerd aanbod van apostolaatsvormen. Want er is een moeilijkheid die de toekomst-mogelijkheden beperkt. Vanaf de geboorte heeft Achilles een storend spraakgebrek. Voor de oversten blijktbaar geen bezwaar. De kwaliteiten van de begaafde en vrome jongen wegen daar ruimschoots tegen op.

Hij treedt te Drongen in op 7 september 1940. Enkele maanden tevoren heeft alweer een wereldoorlog ons land overrompeld. Tijdens het noviciaat ondergaat hij een mondoperatie, die aangevuld dient te worden met intense uitspraakoefeningen. Terwijl zijn jaargenoten dagelijks de voorgeschreven 'opera manualia', handenarbeid, verrichten, is hij op een eentje in een afgelegen kamer om niemand te storen, onverdroten bezig met zijn oefeningen. Zijn omgeving bewondert hem om zijn taaie verbetering en nooit versagende volharding. Het resultaat na enkele maanden mag meer dan behoorlijk heten, wat zijn zelfvertrouwen niet weinig versterkt en zijn latere loopbaan opmerkelijk zal bepalen.

Na het noviciaat en de filosofie in de diaspora, Turnhout, Namen, Godinne, laat Achilles, die een echte talenknobbel bezit, zich in 1945 inschrijven aan de faculteit Germaanse filologie in Leuven. Hij gaat er door voor een modelstudent die geen cursus 'brost' en wiens accuraat bijgehouden notities de reddingsplank zijn van hen die al eens een saai college overslaan. De licentie sleept hij glansrijk in de wacht. Tijdens een stagejaar 1949-50 maakt hij kennis met het Ruusbroecgenootschap.

Een wetenschappelijke loopbaan lijkt voor hem weggelegd. In de loop van de theologie (1950-54) wordt hij op 24 augustus 1953 door hulpbisschop Paul Schoenmaekers tot priester gewijd. Na het derde proefjaar in Münster blijft hij nog voor aanvullende taalstudie ettelijke maanden in Duitsland, in het Canisiushaus te Köln. Zodra hij klaar is gaat hij als 'scriptor' (auteur) inwonen in ons Ruusbroechuis te Antwerpen.

Lang duurt dat niet. De wetenschap moet het geleidelijk aan afleggen tegen de pastoraal. Wel blijft hij na de verhuizing naar Leuven in 1957 aan Ruusbroec verbonden, maar in 1959 knipt hij de laatste banden door en gaat hij zich toeleggen louter op actieve zielzorg. Het laatste jaar dat hij in de Minderbroedersstraat verblijft wordt hem de taak van kerkprefect opgedragen. Het zakelijk beheer, onderdeel van deze functie, is niet bepaald zijn sterkste kant. De opvang echter van de kerkgangers, inzonderheid van de biechtelingen, is hem op het lijf geschreven. Ze bereidt hem heel geschikt voor op hetgeen hem te wachten staat. Niet in Leuven, maar in Mechelen, waarheen hij in 1969 wordt overgeplaatst. In de residentie Leliëndaal treft hij ondermeer zijn dorpsgenoot Gilbert Boomgaert aan, met wie hij jeugdherinneringen uit de verre Polders kan uitwisselen, én actuele ervaringen. Want zoals hijzelf in een ziekenhuis, zo is Gilbert vanaf 1979 aalmoezenier in de gevangenis, aldus allebei werkzaam in een van de zeven werken van barmhartigheid.

Van 1969 tot 1987, bijna twintig jaar, is deze

ijverige priester als aalmoezenier verbonden aan het Stedelijk OLV-ziekenhuis te Mechelen. In de Keizerstraat, kort bij zijn werk, beschikt hij over een gerieflijk flatje met verschillende kamers. Hij trekt er in, maar 's middags dineert hij op Leliëndaal. Zijn vruchtbaarste jaren, dat staat buiten kijf. Achilles is een gevoelig man. Hij houdt van de mensen, vooral wanneer de ziekte hen treft. Hij kan luisteren, zich in een ander inleven en met vaste hand richten. Tegelijk is hij de geestelijke leidsman van de inwonende gemeenschap van Gasthuiszusters. En zoveel meer voor hen. 's Morgens vóór het vroegste hanengekraai is hij uit de veren en staat hij aan het altaar voor hun dagelijkse eucharistie. Zijn instructies en vrome 'woordjes' zijn tot in de puntjes verzorgd en rijk gestoffeerd. Bovendien helpt hij de zusters bij type- en kopieerwerk en talloze kleine diensten. Ja, ze hebben het getroffen met die wijze en immer bereidwillige pater, en betonen hem hun dankbaarheid door hem echt te vertroetelen, zodra de minste verkoudheid of ander ongemak hem overvalt.

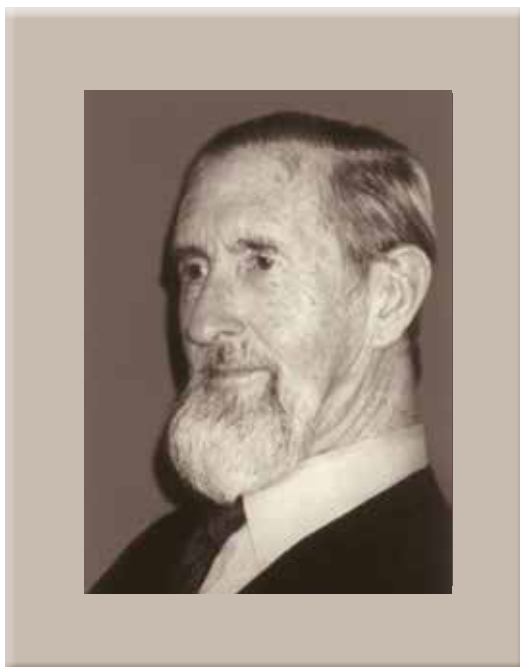
Intussen heeft zijn filologentalent al een hele tijd een nieuwe bedding gevonden: het Hebreeuws en de Schrift. Zoals voor alles wat hij aanpakt heeft hij er véél voor over. Vanuit Mechelen trekt hij naar Jeruzalem om er gedurende enkele maanden aan de befaamde 'Ecole biblique' college te lopen. Van zijn verblijf maakt hij gebruik om de heilige Stad grondig te verkennen en met leergierige ogen en oren af te struinen. Hebreeuws en de Schrift: na zijn terugkomst worden ze voor hem lavende bronnen van inspiratie voor retraitswerk en indivi-

duële begeleiding. Net als die huismeester uit de parabel die uit zijn voorraadkamer nieuwe en oude dingen bovenhaalt, brengt Achilles aldus schatten te voorschijn, stoft hij af en deelt ze kwistig uit. Daar komt geen onstuimig elan aan te pas. Wél noeste vlijt, mensenkenis en -liefde, werking in de diepte. Wat helemaal past bij zijn uiterste bescheidenheid en naar binnen gekeerde geaardheid.

Hij is zichzelf gebleven tot in zijn laatste levensfase, vanaf 1987 doorgebracht in Heverlee. Evenals Ruusbroec en de mystiek bij zijn overstap uit Antwerpen naar Leuven, blijft het ziekenhuisapostolaat hem nog een paar jaar bezig houden. Hij pendelt heen en terug tot in 1990, wanneer hij zeventig wordt. Zijn familie doet hem bij een jubileum een kleine wagen cadeau en hij leert nog auto rijden. Op zijn leeftijd geen lacheding, maar alweer zet hij door. Dat maakt het hem mogelijk om een kloostergemeenschap in de omgeving te verblijden met een dagelijkse mis, links en rechts nog een recollectie of onderrichting te geven, en de biechtelingen die hem blijven opzoeken zo nodig op het halen aan het station van Leuven. 'Cella continuata dulcescit' staat in de 'Navolging van Christus' te lezen: hoe langer in de cel, des te aangenamer het monnikenbestaan. De laatste maanden leidt Achilles op zijn kamer bijna een eremietenleven: bidden, snuisteren in de boeken, rust nemen. Een toenemende doofheid hindert elk gesprek, en veel van zeggen is hij nooit geweest in een gezelschap. Van uitgaan komt er niet veel meer terecht, zijn handen beven, Parkinson legt meer en meer beslag op hem.

Zijn medebroeders zien hem enkel nog aan tafel en in de kapel bij gemeenschappelijke gebedsoefeningen.

Geruisloos is hij van bij ons vertrokken op 24 januari 2005, zoals H. Van Snick het formuleert in zijn gedicht Het oude heertje: "discreet en zachtjes op zijn sokken, en zeker van zijn God." 🐣

PATER FRANS SMEESTERS (1917-2005)

Zijn naampatroon is Franciscus van Assisi. Zijn tweede voornaam erft hij van zijn vader: Xavier, en Franciscus Xaverius is wel degelijk de gedreven volgeling van Ignatius van Loyola en patroon van de missies. Indien ergens, dan hier 'nomen est omen'. De lijst van de achter-eenvolgende statussen (benoemingen) van pater Frans Smeesters tussen 1950 en 2000, dus precies een halve eeuw, is opvallend lang. Zo mobiel en gevarieerd als zijn missionarisbestaan, zo beweeglijk en wisselend zijn leven al vóór zijn intrede in de Sociëteit. Zijn ouders zijn pas getrouwd wanneer de oorlog in augustus 1914 uitbreekt en vader zich bij zijn legerenheid voegt. Deze wijkt uit naar het neutrale Nederland en wordt er geïnterneerd in Amers-

foort. Moeder slaagt erin zich over de grens te smokkelen, haar jonge echtgenoot te bereiken en bij vrienden in Utrecht een veilig onderkomen te vinden. Ze schenkt haar oudste, onze Frans, het leven op 19 november 1917.

Na de wapenstilstand valt alles weer in de vroegere plooi. Vader wordt rijksambtenaar in Brussel en Frans begint het lager onderwijs in Etterbeek. In 1925 verhuist het gezin naar Kortrijk. Vader krijgt de opdracht de jonge, Vlaamse Bank voor Handel en Nijverheid (later Kredietbank) in West-Vlaanderen vaste voet te bezorgen. Tegelijk met nieuwe bankfilialen sticht hij, voorzitter van het Kortrijkse Davidsfonds, nieuwe afdelingen van deze cultuurvereniging in de provincie. Frans doorloopt de humaniora aan het bisschoppelijke Sint-Amandscollege en laat zich opmerken als een overtuigd KSA-er. Samen met zijn jongere zus raakt hij sterk betrokken in vaders culturele bemoeiingen en contacten met diverse bekende figuren. Om er slechts een paar te noemen : medestichter van het lyceum OLV van Vlaanderen, promotor van de Ignatiusvereniging, opgericht door pater Desideer Stracke. En wat de contacten betreft : de jeugdige André Demedts is er vriend aan huis, evenals de befaamde predikant pater Stefaan de Clippele. Later zal Emiel Janssen in Leuven deze rol van huiskapelaan overnemen. Geen familiegebeurtenis of 'de Miel' is erbij als bedienaar of gelegenheidsdichter. Eigenlijk hoeft het ons niet te verbazen dat Frans na de retorica kiest voor de Jezuiten. Hij treedt in met de lichte 1935, op 23 september. Tussen 1935 en 50 ligt de vormingsperiode en die verloopt, met de nodige verhuizingen, vrij

normaal. Drie jaar Drongen (35-38) : noviciaat en één jaar junioraat ; twee jaar legerdienst in Leopoldsburg en mobilisatie (38-40) ; twee jaar (40-42) filosofie in Turnhout ; twee jaar (42-44) stage als surveillant in Turnhout en Gent ; vier jaar theologie in Leuven, met priesterwijding 24 augustus 47 ; één jaar (48-49) tertiaat in Drongen. Rond deze tijd, nu pas inderdaad, ontkiemt zijn missionarisroeping. Een missiebijeenkomst, op huisbezoek in het gezin Smeesters, klaagt over een tekort aan medewerkers. Frans, eveneens toevallig op bezoek, is getroffen. Hij aarzelt niet om zich aan te melden voor "waar de nood het hoogst is". Tot aanvankelijke ontsteltenis van de verwanten, die evenwel gauw overslaat in goedkeuring en trots. Hij volgt één jaar (49-50) koloniale wetenschappen in Leuven, met laatste gelofte 2 februari 50.

Frans' geboortjaar 1917 is het jaar dat pater Georges Dumont de dorpen van Ngowa (Popokabaka) begint af te reizen. Hij sterft er 33 jaar later in 1950. Frans, klaar met zijn opleiding, volgt hem op in Imbela, binnen dezelfde missie Ngowa, maar 90 km verder, genoeg verwijderd om er een onafhankelijke missie van te maken. Zo is het begonnen.

Treffend is dat zijn missiearbeid zich uitsluitend afspeelt in het bisdom Popokabaka, wél over het hele gebied, van noord tot zuid en van oost tot west. Hij stapt achter én in het voetspoor van de ontdekkers en ontginners. In zijn eigen rustige, bedaarde stijl bevestigt hij hun keuzes en ontwerpen en werkt ze uit. Kasongo-Lunda, waar hij de kerk bouwt, is

daar het typevoorbeeld van. Zijn onverstoorebare gelijkmoedigheid boezemt een enorm gezag in bij de inlanders.

In Imbela is hij huisminister en directeur van de lagere school. In 1952 krijgt hij zijn benoeming in het centraal gelegen Kingunda, een oude en stevig gewortelde missiepost : directeur één jaar van de normaalschool, drie jaar van de basisschool. Na een kortverblijf in België 1956-57 terug naar Kingunda. Van daaruit verkent hij het terrein in Kasongo-Lunda en richt hij er een nieuwe parochie op, met een lagere school. Kasongo-Lunda is en blijft zijn oogappel tot zijn vertrek uit Afrika in 2000. Zij het met enkele onderbrekingen, maar alles bij elkaar toch achttien jaar. Tussen 1945 en 1960 hebben andere missionarissen, onvermoeibaar doorzettend, op meer plaatsen langs en tussen de Kwango- en de Wambarivier missies gesticht. Na de onafhankelijkheid in 1960 komen er nog vijf parochies bij en één college. Begonnen in Kingunda wordt dit laatste in 1966 overgeplaatst naar Kasongo-Lunda, de dichtst bevolkte cité, over binnenwegen een goede twintig kilometer oostwaarts. Vanouds is dit het administratieve centrum, tevens residentie van de kiamfu, de koning van de Bayaka. Inmiddels is het een refrein geworden : op de Sint-Pieter en Paulusparochie is het dankbaar wonen. Tata Kisina heet pater Smeesters daar, letterlijk 'vader van de oorsprong', de stamvader, want de parochianen danken hun leven als christenen aan hem. Ze weten zich bij hem geliefd en veilig.

De eerste onderbreking komt er al aan in 1962.

Frans verhuist naar Imbela (tweede verblijf). Hij voegt er de functies van subminister en lesgever aan de normaalschool samen (62-64). Na een verlof in België (63-64) snelt hij, als overste en pastoor, terug naar het vertrouwde Kasongo-Lunda, tot 1976. Van 1970 tot 75 doceert hij in de CO (Cycle d'Orientation), een aanloop tot het secundair onderwijs. In 1976 wordt Frans gestuurd naar het zuidelijke uiteinde van het bisdom : Suka-Mbundu, nu Tembo. Hij kan er de schilderachtige watervallen bewonderen, de diamant wordt er ontgonnen en verhandeld, maar hoe schrijnend de eenzaamheid ! In 1982 verschuift hij in noordelijke richting, naar de bewoonde wereld : overste en pastoor in Mawanga (82-85) en Kingunda (85-88). Opnieuw, als om hem te belonen, in 1988 naar, wat had u verwacht ? Kasongo-Lunda. Ditmaal op het college als minister-econoom, belast met de zorg voor de veestapel.

Een onschatbaar hulpmiddel voor de bevoorradings- en financiering van de parochie en het college. De 'brousse' roept hem andermaal : in 1990-94 Pelende, in 1994-2000 Dinga in het noorden. Hij deinst niet terug voor plaatsen en mensen die totaal nieuw zijn voor hem. Veerkrachtig en gehoorzaam aanvaardt hij de keer op keer herhaalde ver- en ontworteling. Ze onderhoudt zijn flexibiliteit en tevens verrijkt ze zijn ervaring. Overal waar hij komt gedraagt hij zich als een passant en hij kampeert inderdaad als een nomade in de tent. Dit is geen beeldspraak. Hij leeft als iemand die niets bezit. Wordt hij naar elders overgeheveld, dan komt er geen verhuiswagen aan te pas, heus niet.

In 2000 dragen de jezuïeten de parochie in Dinga over aan de inlandse clerus. Moment van onthechting. Dat is het lot, nee, de keuze van een missionaris: uit de grond stampen, pionieren en zodra de zaak er rijp voor is, loslaten en overlaten. Er zijn er die zaaien en anderen die oogsten. Zo gaat het rijk Gods vooruit. De bisschop heeft de attentie om Frans, de man is drieëntachtig, tot onderpastoor te benoemen in ... Kasongo-Lunda (vierde verblijf). Tata Kisina wordt er uitbundig onthaald, de ouderen rakelen herinneringen op.

De vreugde van het weerzien is helaas van korte duur. Op die onzalige novemberdag in datzelfde jaar 2000 komt Frans lelijk ten val. Men raapt hem op met een gebroken dijbeenhals. Per auto wordt hij, op een matras behoedzaam neergevlijd, naar Kinshasa overgebracht, 600 km ver over wegen die naam nauwelijks waardig. Een 'shocktherapie' mag je wel zeggen. Eenmaal naar ons land overgevologen en in de Leuvense Gasthuisberg opgenomen, maakt hij een langdurig, bij tijden schijnbaar uitzichtloos verpleegverblijf door. Revalideren zal hij op een bijna miraculeuze wijze in ons huis van Heverlee.

Wie denkt dat de convalescent nu geduldig met de duimen gaat draaien, kent onze Frans niet. Hij ontplooit apostolaatsvormen met talrijke vertakkingen : bezoeken van vrienden en een nooit verslappende briefwisseling met Afrika. Zijn voormalige medewerkers en parochianen overstelpt hij met aanmoedigingen en raadgevingen. Hij zet een steunfonds op, waarmee hij behoeftige en begaafde bayaka-

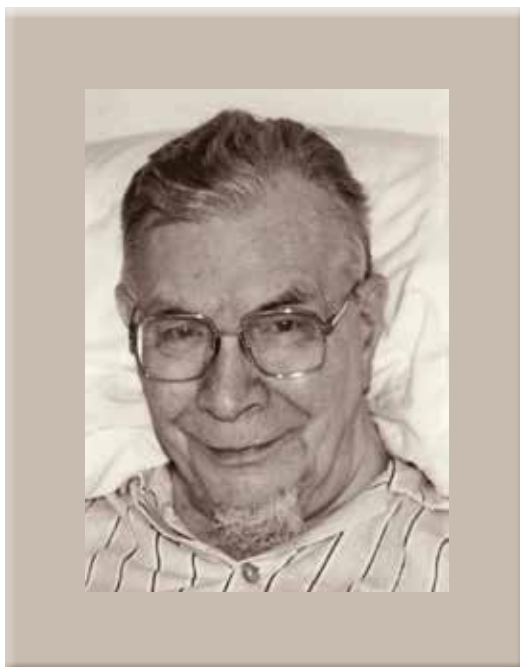
jongeren de kans biedt om voort te studeren. En dan de kring van zijn verwanten. Levenslang is hij erg gesteld geweest op zijn familie.

Hier lassen wij een terugblik in. Kort na Frans' intrede verneemt vader zijn benoeming tot directeur van de Kredietbank in Leuven, waar hij trouwens afkomstig van is. Voor het gezin betekent dat een nieuwe verhuizing. Naast zijn beroepstaak is meneer Smeesters voorzitter van de bloeiende Davidsfondsafdeling en ondervoorzitter van het hoofdbestuur. Hij sticht de Leuvense Gidsenbond en de Vereniging voor beschaafde omgangstaal. Hij zit de Katholieke Filmliga voor en is bestuurslid van het ACV. Om elke geestelijke familie haar part te gunnen combineert hij het lidmaatschap van de Ignatiusvereniging met het priorschap van de lekenorde van Sint-Dominicus. Zijn rol in het culturele leven is onschatbaar. Zijn zoon draagt hem dan ook een heilige verering toe, wat zelfs meer en meer doorbreekt in zijn fysieke voorkomen. Leg hun foto's naast elkaar: dezelfde wijze blik, hetzelfde keurig bijgeknipt baardje, dezelfde waardige, fikse houding.

Wanneer moeder sterft in 1962 is Frans er niet bij. Wanneer hij in Suka verneemt dat vader op sterven ligt, raast hij achthonderd kilometer af per auto naar Kinshasa, wipt er in het eerst vertrekkende vliegtuig, en komt net bijtijds in Leuven aan. Alsof de vader op de zoon heeft gewacht om de ogen te sluiten. In dat laatste halfuur wensen ze elkaar nog een innig 'vaarwel' en 'tot weerziens' toe. Dat was in mei 1979. Thans in Heverlee, zelf hoogbejaard, heeft hij tijd en gelegenheid zat om zijn enige zus Paula

en haar nakomelingen te ontmoeten. Voor elk van hen is nonkel Frans de vereerde broer of (oud)oom, elk van hen volgt hij op de voet op hun uiteenlopende levensweg. Een bindmiddel dat de familie Van Hulle-Smeesters hecht samensmeedt is de muziek. Onder elkaar vormen ze zowaar een heus familieorkest. Ook Frans is door de microbe besmet. Hij bezit een rijk voorziene verzameling cd's, vooral Bach en de barok, plus enkele zelf opgenomen bandopnamen van Afrikaanse muziek. In Heverlee bieden de neven en nichten tientallen gelegenheden om zich in deze edele materie uit te leven: bijwonen van concerten; deskundige toelichting van nicht Beatrijs, docente aan het Lemmensinstituut; een stukje live uitvoering op zijn kamer, tot op de dag vóór zijn overlijden en op zijn uitvaart.

Een vrij en vroom man is pater Frans Smeesters gebleven tot de laatste dag. Zijn natuurlijke waardigheid heeft hij geen ogenblik afgelegd. Zachtjes is hij uitgedoofd op 1 februari 2005. Nu geniet hij van serafijnse concerten. En ginder ver, in zijn tweede vaderland Popokabaka, brandt de vlam die hem heeft verteerd onverminderd door. 🍷

PATER HILAIRE NAESENS
(1920-2005)

Hilaire Naessens werd geboren te Nevele (Oost-Vlaanderen), op 6 mei 1920 als enige zoon uit het tweede huwelijk van zijn vader Valère. Deze overleed op 1 mei 1945, enkele maanden voor de eerste afreis van Hilaire naar Congo. Moeder, Alice Faut, overleed twintig jaar later op 17 april 1965. Hilaire heeft altijd een nauw contact bewaard met het gezin, vooral met de vier zonen van zijn halfbroer Victor. Vooral bij één van hen voelde hij zich thuis als hij uit de missie met vakantie kwam. Hilaire deed zijn Grieks-Latijnse humaniora in het Sint-Barbaracollege van 1932 tot 1938. Op 23 september treedt hij in in Drongen. Na een klassiek parcours start hij in 1945 zijn proeftijd in Congo. Dat eerste vertrek in groep na de oorlog is beroemd gebleven. Op 8 decem-

ber namen vier priesters, vijf scholastieken en drie broeders de trein in Brussel-Zuid, richting Bilbao. De boot, een cargo met passagiersruimte, 'Poeta Arolas', was tweemaal naar de wal moeten terugkeren omwille van een zware storm. In afwachting had de hele enthousiastebende de gastvrijheid van de Spaanse jezuïeten genoten en zelfs het Escuriaal in Madrid bezocht. Tenslotte werd het anker pas gelicht op 30 december in Cadiz. De 17e januari 1946 gingen zij aan land in San Isabel. Pater Polydore Meulenyzer wachtte hen met twee vrachtwagens op. Het werd een tocht van 2000 km door West-Afrika, richting Leopoldstad.

Pater Hilaire krijgt de verantwoordelijkheid van de basisschool van Kingunda in het land van de Bayaka. Het is de klassieke post voor een nieuwkomer. Hilaire vermoedt niet dat Kingunda de bestemming van zijn leven zal worden. Meteen leeft hij in het gezelschap van vier prestigieuze mensen: Michel Plancquaert, Henri Bailleul en twee pasgewijde Bakongo-priesters, Joseph Masunga en Albert Ngemba. Zij zullen na 1960 naar Kinshasa terugkeren, er nog lange jaren werken en er op hoge leeftijd sterven.

Van 1948 tot 1952 studeert Hilaire theologie te Leuven. Hij wordt er op 24 augustus 1951 priester gewijd. In 1953 vertrekt hij opnieuw naar Congo en opnieuw naar Kingunda. Hij blijft er tot in 1966. Pater Frans Smeesters is er zijn overste. Hilaire bezoekt de dorpen. In 1955 volgt hij Frans op als verantwoordelijke van de missie. Frans Smeesters is de nieuwe parochie van Kasongo-Lunda gaan stichten. Hilaire zet zijn taak voort in Kingunda.

Van 1948 tot 1952 studeert Hilaire theologie te Leuven. Mgr. Oscar Sevrin, bisschop van Ranchi, zal hem priester wijden op 24 augustus 1951. In 1953 vertrekt hij terug naar Congo en het wordt nogmaals Kingunda tot in 1966. Frans Smeesters is zijn overste. Hilaire bezoekt de dorpen en volgt in 1955 Frans op als verantwoordelijke van de missie. Frans Smeesters is de nieuwe parochie van Kasongo-Lunda gaan stichten. Hilaire zet zijn taak voort in Kingunda. Hij is er nu ook directeur van de lagere normaalschool en zit zo meteen in het middelbaar onderwijs.

Hij krijgt zelfs een buitenkans: een nieuw college starten ! Het avontuur begint anno 1958 in voorlopige gebouwen, verruimd en aangepast door pater Jan Thienpont. Mgr. Alfons Verwimp was niet zo voor een college. Hij wilde een klein seminarie. De Kyaambvu, de koning van de Bayaka, wilde een college. Hilaire bracht de dringende vraag van de koning tot bij de provinciaal Victor Mertens. Na uitvoerig schriftelijk pleidooi bij pater generaal John Janssens komt er eensgezindheid rond het oorspronkelijke opzet. Ook Mgr. Verwimp aanvaardt het college. Een college en een seminarie samen uitbouwen kan niet. Wel zal er speciale aandacht zijn voor jongens die willen priester worden. Deze originele formule zal met succes veertig jaar standhouden. In 2002 zal Mgr. Louis Nzala Kianza, bisschop van Popokabaka, zelf oud-student van Kingunda uit de promotie van 1966, teruggrijpen naar een eigen klein seminarie onder diocesane bezieling. In 1961 wordt het klein seminarie Aloysius van Gonzaga definitief het Sint Pauluscollege. Tegelijk

starten in september van dat jaar het eerste jaar Grieks-Latijn en het eerste jaar van het nieuw Unesco-programma. Beide afdelingen leveren elk een eigen gehomologeerd diploma af in 1967. Pater Hilaire is ondertussen pastoor benoemd in Dinga. In 1966 is zijn mandaat van collegerector ten einde. Henri Bailleul installeert het college in de nieuwe gebouwen van Kasongo-Lunda.

Voor Hilaire is er een nieuwe fase van zijn leven begonnen. Gedurende dertig jaar is hij bezig met pastoraal werk en godsdienstonderwijs. Hij werkt in zes parochies van het bisdom: Dinga (1966-1972), Kitenda (1972-1974), Kingunda (jawel... van 1974 tot 1977), Mukila (1977-1981), Popokabaka (1981-1984) en Kasinsi (1984-1988).

Van 1990 tot 1995 heeft Hilaire het genoegen de econoom van het college van Kasongo-Lunda te mogen zijn. Tussen 1988 en 1990 en nogmaals in 1995-1996 is hij in Dinga geweest. Een zekere versnippering van zijn verblijf in Congo is te wijten aan gezondheidsproblemen.

Vanaf 1981 komt er heelkunde en bestraling bij te pas. Het is duidelijk Hilaire kan niet meer zonder vakkundige verpleging. De dag voor Kerstmis wordt hij in Gent in het ziekenhuis van de Heilige Familie, nu St. Lucas, opgenomen. In oktober 1998 verhuist hij naar het RVT Sint Jozef bij de Zusters van Liefde. Daar brengt hij de zes laatste jaren van zijn leven door.

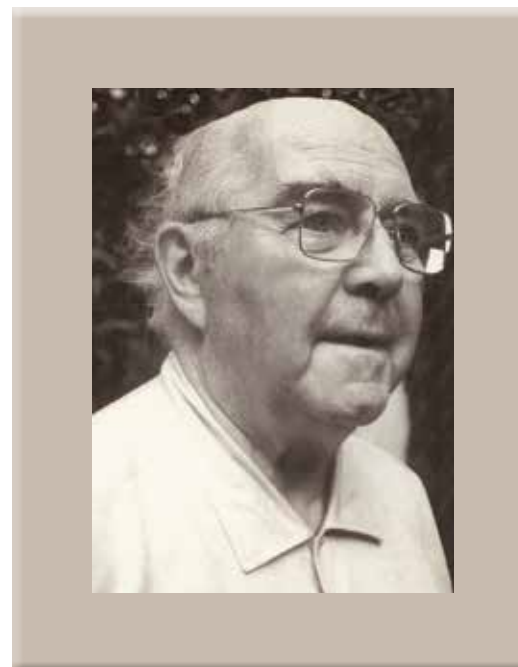
Als gedoopte, als religieus en als priester werd hij door God naar diepten van gehoorzaamheid gevoerd. Dat hij niet aan één missiepost gebonden bleef had hij in Congo bewezen.

Gent vroeg hem de aanvaarding van lichamelijke invaliditeit en onmacht. Met deze situatie heeft hij zich verzoend. Gods persoonlijke liefde voor hem en zijn wederliefde voor God zijn de ziel van zijn lijden geworden.

In zijn laatste conferentie in het RVT (november 2004) heeft Hilaire met nadruk getuigd van de verering van het H. Hart van Jezus. Dezelfde boodschap heeft hij met een persoonlijke brief naar zijn vrienden in Congo gestuurd. Hij 'wist' met Sint Jan dat een innerlijke kennis van Jezus' liefde op het kruis het mooiste geschenk is en de belangrijkste genade die een mens kan ontvangen. De weg van zelfbeklag heeft hij niet bewandeld en hij heeft voor zichzelf nooit méér belangstelling opgeëist dan voor andere zieken.

Hilaire had een voorliefde voor Maria Onbevlekt Ontvangen. Zij was beschikbaar indien God haar nodig had voor zijn Koninkrijk.

De laatste namiddag van zijn leven heeft Hilaire met zijn behandelende arts ervoor gekozen om de virale infectie die hij had opgelopen haar gang te laten gaan zonder beroep te doen op bijkomende intensieve zorg. Palliatieve zorg volstond. Die avond heeft hij van enkelen nadrukkelijk afscheid genomen. Zijn leven was af. Hij was een nederig man die wandelde met God. 🙏

PATER WILLY DE CLERCK (1925-2005)

Wie 'Willy de Clerck' zegt, zegt 'Aalst', zo sterk was de man met die stad verbonden. Hij zag er het levenslicht 13 maart 1925 en bracht er meer dan zestig jaar door. Binnen hetzelfde mensenbestaan kan dat tellen, zeker voor een jezuïet. Vader geniet een groot aanzien in de onderwijswereld. Hij is schoolhoofd in Mijlbeek, later inspecteur van het bisdom voor het lager onderwijs. Jarenlang zit hij het COV (Christelijke Onderwijzers Verbond) in het kanton Aalst voor. De opvoedingsbacil zit Willy in het bloed, zijn enige zus heeft trouwens eveneens voor het beroep van lerares gekozen. Vrij vroeg, al vanaf het vijfde studiejaar van de lagere afdeling wordt hij ingeschreven als leerling in het Sint-Jozefscollege. Met de Sociëteit heeft

de stad aan de Dender vanouds opmerkelijk veel te maken gehad. Aalst is de enige plaats in Vlaanderen waar de paters na het herstel van de orde in 1814, reeds in 1831 dezelfde gebouwen kunnen betrekken die ze bezaten vóór de opheffing in 1773 onder het bewind van keizerin Maria-Teresia van Oostenrijk. Wie kon ook maar vermoeden, toen het broekventje met schuchtere pasjes binnendribbelde, dat het college in de Pontstraat zowat de biotoop zou worden van zijn verdere leven? Na de humaniora doet hij zijn intrede in de Sociëteit. 4 augustus 1944, de datum waarop hij over de drempel van het noviciaat stapt, ligt tussen de landing van de geallieerden in Normandië en de bevrijding van Aalst, een bewogen tijdsgewricht.

Vier jaar woont hij in Drongen : noviciaat en junioraat, gecombineerd met legerdienst. Leuven is zijn verblijfplaats tijdens de studie van de filosofie (eerste jaar 1948-49, tweede jaar 51-52) en de theologie (1954-58). Tussendoor brengt hij de gebruikelijke stage als studiemeester-leraar door in Aalst (wat had u anders verwacht?) 1949-51, en in Costermansstad-Bukavu (Congo) 1952-54. Bisschop Lemmens van Roermond wijdt hem tot priester in Leuven op 10 augustus 1957.

Zijn actieve leven zal hoofdzakelijk gewijd zijn aan opvoeding op een college. Twee jaar Turnhout 1958-60, belast met het toezicht bij de 'grote' externen, en het derde proefjaar in Sankt Andrä (Oostenrijk), waar zijn ouders hem op een goeie morgen komen opzoeken. Zij vormen de laatste aanloop naar zijn lang-

durige glorie tijd in Aalst. Het is of het college al die jaren naar zijn nooit verloren zoon heeft uitgezien. Hij wordt er geïnstalleerd, geëerd, geliefd, ruim veertig jaar. Van 1961 tot 2002 is hij, terzelfder tijd of achtereenvolgens, tuchtprefect (61-84), KSA-proost (61-02), koor-dirigent (61-85), collegepastor en biechtvader (84-96), kerkprefect (87-01), medepastoor op St.-Martinus (85-00).

Het past even stil te staan bij elk van deze functies. Op een jezuïetencollege bekleedt de tuchtprefect (praefectus disciplinae) een centrale functie. Hij is de rechterhand van pater rector, in die jaren de overste van de communiteit én baas van het hele schoolbedrijf. Terwijl deze bestuurt van uit zijn bureau, meestal gelegen op de eerste verdieping achter een gecapitonneerde deur ver van het lawaai en de drukte, bevindt de prefectuur zich gelijkvloers en staat de titularis te midden van de branding. Op zijn schouders berust het management van de school, om het met een hedendaagse term te zeggen. Hij zorgt voor de inrichting van de klaslokalen, regelt de opdrachten van de studiemeesters-opvoeders, de dagorde, en natuurlijk, mét de gezondheid ook de discipline van de leerlingen. Kortom, hij beredert de algemene gang van zaken, inclusief de feestelijkheden en de buitenschoolse activiteiten. Even opsommen: de jaarlijkse collegefeesten (zomerfeest, bouwfeest enzovoort); de schoolreizen; de sport- en ontspanningsgelegenheid; samen met de sportraad de klassencompetities en de tornooien met andere scholen; de missieactie; het college-toneel. Zijn positie veronderstelt afstand en

toegankelijkheid, gezag alsook begrip. Functioneert de prefect zoals het hoort, dan draait alles gesmeerd. Faalt hij, dan loopt alles in het honderd. Drieëntwintig jaar heeft pater De Clerck aldus onafgebroken op de bres gestaan, een in alle opzichten imposante verschijning. Wanneer hij eraan begint, valt het internaatsbeheer nog onder zijn bevoegdheid, tot 1968. De kordate bewindvoerder 'mildert' met de jaren tot een algemeen gewaardeerde perfect met vaderlijke allures.

Hij heeft trouwens méér troeven in de hand. Opvoeden doe je niet enkel en alleen door onderwijs. Met deze opvatting sluit hij zich aan bij het ignatiaanse opvoedingsideaal: de hele jonge mens tot ontwikkeling brengen. Sport en spel, koorzang en toneel, liturgie en jeugdbeweging, winter- en zomerkampen: op al deze domeinen heeft hij geschitterd niet minder als opvoeder dan als organisator.

Alvorens zo'n kamp van naderbij gade te slaan, richten wij onze aandacht op die unieke combinatie prefect - KSA-proost. Beide functies neemt hij op bij zijn aankomst in 1961 en het proostschap behoudt hij nadat hij in 1984 prefect af is. Reeds als scholier in de dertiger jaren draagt hij het blauwe KSA-uniform parmantig met jeugdige trots. Tijdens de oorlogsperiode schopt hij het tot bondsleider. In zijn stagetijd te Aalst is hij hulpproost. Alleen gedurende de theologiejaren in Leuven aanvaardt hij een VVKS-aalmoezenierschap, bij gebrek aan KSA. De Aalsterse bond stijgt tot de zevende hemel als in 1961 de pas aangestelde tuchtprefect meteen hun proost wil worden. Ze weten

al wie ze binnenhalen. Een kamp vormt het hoogtepunt van een jaar volgestouwd met vergaderingen, gewest en goud dagen, zangston-den, optochten, vormingssessies, excursies en wat dies meer zij. Van de vroege morgen bij het hijsen van de vlag tot 's avonds na het kampvuur is pater proost present, met zijn bezielend woord en een helpende hand. Zijn mannen leert hij zingen, bidden, stevig sjorren, tenten overeind zetten, lekker koken, vlaggenmasten ontwerpen, de wacht optrekken, nachtspe-len uitwerken en... hun verantwoordelijkheid niet ontwijken. Het alziend oog bij wie je steeds terecht kan, voor elk technisch probleem, of voor een schouderklopje en een woord van troost en bemoediging. De man die geen half werk duldt, bezeten als hij is door de drang om alles tot in de puntjes voor te bereiden en nauwgezet uit te voeren.

In zijn ruime tent, schertsend 'Villa Marbella' gedoopt naar het luxe vakantieoord aan de Spaanse Costa del Sol, leeft hij te midden van zijn volkje. Af en toe nodigt hij de ouders uit om de speciale, op een afstand niet te beschrijven 'kampgeest' te komen opsnuiven en hun hart mee op te halen aan wat die geest uitwerkt: edelmoedige inzet, vriendschap, ingetogen momenten, uitbundige joligheid en ... fratsen. Net als Mozes aan de kop van de Israëlieten op tocht naar het beloofde land gaat pater proost voor in dienstbaarheid. Als priester leidt hij de dagelijkse kampmis, onder een staalblauwe hemel of druilerige regen. Na het gezongen avondgebed « als de sterren staan », geeft hij een laatste zegen voor de nacht. De dag is weer goed geweest.

Gelijklopend met de KSA-kampen in het binnenland heb je de skivakanties en bergtochten, toegankelijk voor een ruimer publiek, in den vreemde. Waar heeft Willy zijn liefde voor Tirol opgedaan? Waarschijnlijk tijdens het tertiaat in Sankt Andrä. Het dorp ligt weliswaar in Kärnten aan de andere kant van het land. Maar hij heeft er de 'gemütliche' volksaard, het goedkope levensonderhoud en de onovertroffen natuur leren kennen. Ondertussen heeft hij kennis gemaakt met de Sint-Paulusvakantie-kampen, op het moment dat deze geschikte plaatsen zoeken in het buitenland om er een stabiele infrastructuur aan te brengen. Het klikt onmiddellijk en de samenwerking groeit uit tot een win-operatie voor beide partijen. Men mag gerust beweren dat Willy met zijn jonge scharen het Lechtal heeft opengegoid voor jeugdverenigingen. In de winter gaan ze er skiën, 's zomers bergenbeklimmen, soms met overnachting in berghutten. Zolang het enigszins gaat, trekt Willy mee de hoogten in. Vaak is moeder in de buurt ondergebracht in een hotelletje, terwijl zus voor kookmoeder speelt. Ze zijn er getuige van hoe hun zoon en broer floreert, "blozend van weelde en lieflijke vreugd."

Op zijn thuisbasis te Aalst zijn diverse lokalen volgepropt met materiaal voor zijn kampen, het skilopen, de bergtochten. In de loop van de jaren heeft hij een hele rij skilatten verzameld van alle maten en gewichten. Geen snipper of lap gooit hij weg, het kan nog eens van pas komen.

In de uitoefening van zijn gevarieerde proostschap is Willy er steeds op bedacht 'de kerk

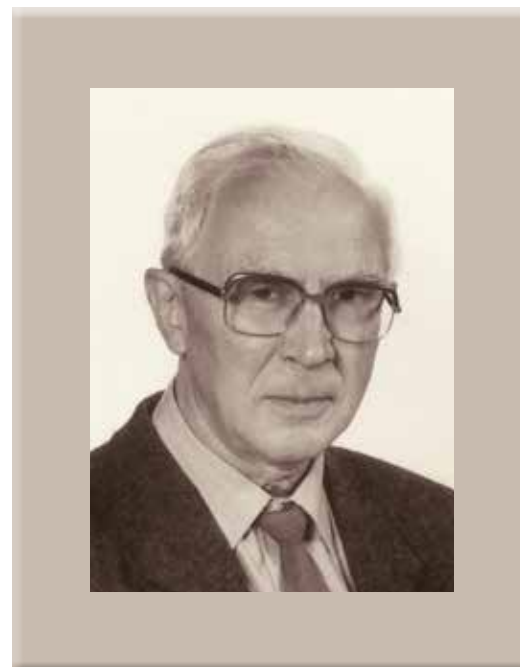
in het midden te houden'. In zijn opvoederspakket hoort een uitgesproken zorg om de grote jeugdvriend en 'Leider' Jezus Christus de ereplaats te geven. In zijn optiek betekent christelijke opvoeding niet gewoon een degelijke vorming met een sausje godsdienstigheid overgoten. De héle opvoeding is ervan doortrokken. De dag dat hij de prefectuur verlaat, behoudt hij de schoolpastoraal. Geregeld gaat hij voor in afdelings- of klasmissen met, aangepast aan het wisselende publiek, een 'woordje' van blijde boodschap. Zijn taak van medepastoor op de parochie neemt hij ernstig ter harte. Zijn preken zijn tot in de puntjes voorbereid en de gelovigen beluisteren hem graag.

Voor zijn medebroeders is Willy een gezellige huisgenoot. Dankzij zijn Tirolse relaties bezorgt hij hen prettige vakanties in een gerieflijke omgeving en een voortreffelijk restaurant vlakbij. Ze kennen hem als een gezonde levensgenieter. Hoe hij, in een knusse fauteuil geïnstalleerd met een stevige 'grosses kaltes (Bier)' in handbereik, uren geniet van een weids berglandschap. Of, om maar iets te noemen, de wekelijkse ritus thuis de vrijdagochtend van het bereiden van een oordeelkundig gekruide schotel kwark ('platte kaas'). God vinden in alle dingen, maant Sint-Ignatius ons aan.

Lijden en beproeving tekenen de laatste levensjaren. De stap wordt almaar moeizamer, de spieren willen niet meer mee en hij behelpt zich met een wandelstok. In 2002 verhuist hij naar Heverlee, op rust. Eind 2003 komt hij in het ziekenhuis terecht, voor vele maanden. Na een kort verblijf opnieuw in Heverlee neemt

hij half oktober 2004 zijn intrek in het RVT Dijlehof in Leuven. Zijn permanente verblijf in de geboortestad had hem in staat gesteld om moeder, zolang ze leefde, en zus te verwennen met een dagelijks gedeelde avond. Op haar beurt staat Denise hém de laatste jaren bij. Ze wijkt niet van zijn zijde en let erop dat de geringste van zijn wensen direct wordt vervuld. Zachtjes is haar broer op zijn kamer overleden in de ochtend van 27 februari 2005.

Het ligt voor de hand dat zijn uitvaart plaatsvindt in Aalst. De medebroeders, de vele oud-collega's, oud-leerlingen en in de eerste plaats de KSA in uniform zorgen voor een indrukwekkend afscheid in de Sint-Martinus. Aangrijpend moment, vlak vóór de kist omringd door een erewacht de kerk wordt uitgedragen, als de bondsleidster in herinnering brengt hoe op het kamp elke dag wordt afgesloten. Vandaag loopt voor hun geliefde proost de lange dag van zijn aardse levenstocht ten einde. Nog eenmaal knielen 'zijn' jongens en meisjes op de koude plavuizen onder het zingen van het avondlied «Geef hem, Heer, nu rust en vree». Een lange stoet vergezelt hem tot op het stedelijk kerkhof. Treffend toch die speling van het lot : Willy De Clerck, Aalstenaar in hart en nieren, gaat heen uitgerekend slechts enkele weken vóór de erg geslonken rest van de jezuïetencommuniteit de keizerlijke stede verlaat. Het ziet ernaar uit dat hij de laatste medebroeder is die er zijn ultieme rustplaats vindt. 🍷

PATER MAURITS FMAEY (1919-2005)

Wie hem hebben gekend, zullen zich hem herinneren als een ernstige, stille man, die evenwel bij tijden vinnig kon reageren, vasthoudend, een taalminnaar en begenadigd muziekbeoefenaar. Zijn innerlijk gaf hij niet gauw prijs. Uit zijn apostolische gedrevenheid kon je vermoeden hoe rijk hij was van binnen.

In een bocht van de Schelde, hartje Klein-Brabant, ligt Sint-Amands. Daar werd in 1855 de Franstalige dichter Emile Verhaeren geboren en bevindt zich zijn granieten grafsteen met uitzicht op de rivier. In Toute la Flandre bezingt hij zijn geboorteplek: Je me souviens du village près de l'Escaut, / D'où l'on voyait les grands bateaux / Passer, ainsi qu' un rêve empanaché

de vent / Et merveilleux de voiles, / Le soir, en cortège, sous les étoiles.

In dat schilderachtige dorp komt op 23 oktober 1919 Maurits (Nederlandse uitspraak a.u.b. en niét op zijn Frans) ter wereld, als vijfde van zes, in het gezin van winkelhouder Frans Famaey. Van de humaniora doorloopt hij de eerste helft aan het O.L.V.college in Boom, de tweede op het Klein Seminarie in Mechelen. Hij treedt te Drongen in op 23 september 1937. Noviciaat 37-39; junioraat 39-41; filosofie in Wépion, Turnhout, Leuven, Namen, Maredsous, tot 1944. Vanwaar deze verscheidenheid? Ze ligt aan de verhuizingen in de diaspora wegens de oorlogsbezetting en aan een gedwongen ziekteverlof en kort verblijf als hulpsurveillant in Aalst. De beruchte V-bommen storen zijn eerste stagejaar 44-45 aan het O.L.V.college Antwerpen en doen hem uitwijken, alweer naar Aalst. 1946-47 is hij surveillant in Borgerhout. Aan de studie van de theologie begint hij in september 47 in Maastricht, maar zet ze vanaf februari 48 voort in Leuven. Daar wijdt missiebisshop Périer hem tot priester 24 augustus 1950. De jezuïetenvorming sluit hij af met het tertiaat in Drongen (51-52) en de laatste geloften 2 februari 1953.

Deze legt hij af op Sint-Jan Berchmans Brussel. Ons Nederlandstalige college, in die jaren een speerpunt van de Vlaamse aanwezigheid in de hoofdstad, wordt zijn vaste stek tot 1993, veertig jaar ononderbroken. Zijn klas blijft dezelfde, maar wisselt van naam : de vierde Latijnse heet vanaf begin de jaren zeventig het derde jaar VSO. Vanouds heet dat jaar de 'grammatica media'. Aan de hand van de spraakkunst,

vooral de Griekse, slooft hij zich uit om bij de jonge geesten de denkkraft aan te slijpen en een zelfstandig oordeelsvermogen tot ontwikkeling te brengen. Hier is hij in zijn sas, deze rasechte filoloog, 'vriend van het woord'. Zo gepassioneerd soms dat hij zijn medebroeders voor zijn leerlingen aanziet en ze vanuit de Griekse grondtekst voorhoudt, waar ze in de evangeliëlezing het juiste accent horen te leggen. Door naarstige zelfstudie komt hij vaak tot verrassende inzichten. Zijn liefde voor het Grieks mag dan hoog oplaaien, de ijver voor een Vlaamse cultuur met standing verteert hem. Hij ontpopt zich tot kampioen van een correct taalgebruik. De geringste taalfout sabelt hij ongenadig neer. In een verfranst Brussel, 'onze roem en onze schande', voorwaar een moeizaam, nooit aflatend gevecht. Dat hij niet tot lesboer verschaalt, daar zorgen zijn muzisch talent en zijn priesterijver voor. Hoewel op dat punt een selfmade man zonder leermeester, is hij een begaafd organist, liturgist en koorleider. Met genoeg neemt hij in de collegekerk deel aan een muzikale avond met een orgelprogramma waar werken van Bach, César Franck, Pieter Cornet in voorkomen. Hij speelt toneel met zijn leerlingen en ondanks zijn gestreng uiterlijk kan hij enthousiast aanhalen wat voor schoons en dieps in een gezegend moment uit de pen van een halfwas van veertien vloeit. Een diep gelukkige opvoeder, het bestaât. Zijn pastorale vleugels slaat hij ieder weekend uit in Itterbeek, drie à vier missen plus homilie, om de beurt in de Sint-Pieterskerk en de Sint-Annakapel. Hij dirigeert er het zangkoor en bereidt de liturgische vieringen voor met nauwgezette zorgzaamheid.

Ten behoeve van de gelovigen fotocopieert hij de bespreking die hij wijdt aan de schriftlezingen van de dag. Hij bewerkt de gezangen en schrijft de partituren uit voor onervaren orgelspelers. Al dat werk verricht hij naast zijn leraarstaak, van 1953 tot 80. Lang genoeg om een stempel te drukken, een kunstzinnige, op het parochieleven. Wanneer hij in 1981 met vervroegd pensioen gaat, bewaart hij nog enkele jaren de godsdienstlessen in de vier klassen derde jaar VSO. Vroeger al was hij een tijdlang moderator van de Mariacongregatie en 'biechtvader' bij de Broeders van de christelijke scholen.

Rond 1969 ligt de grote wending in zijn leven. Ineens zien zijn huisgenoten die studax, muzikant, Vlaming uit één stuk, druk omgaan met Turkse gastarbeiders. De tip moet hem van de kant van zijn familie gegeven zijn. Hij leert zelfs hun taal. Natuurlijk zoeken die landverhuizers in de eerste plaats bijstand in hun materiële behoeften: verblijfsvergunning, huisvesting, werkgelegenheid, tot wie zich wenden als een kind ziek wordt, relaties met het vluchtelingencommissariaat, het OCMW en andere opvangdiensten. « Dimiliz yok! » klagen ze, « wij kunnen ons niet verstaanbaar maken ». Hulpvaardig en onbaatzuchtig als altijd wordt Maurits hun tolk en pleitbezorger. Nog dieper wil hij doordringen in hun mentaliteit. Hij gaat zich verdiepen in hun godsdienst. De interreligieuze dialoog: waar iedereen nu de mond vol van heeft, ruim dertig jaar geleden was een obscuur collegepaterke daar al volop mee bezig. Naast De Bello Gallico leest hij de koran en spreekt hij met gezag in de godsdienstles-

sen voor de laatstejaars op het college over wat het heilige boek van de moslims leert over ramadan en jihad én over de grote profeet Jezus én over Myriam die hem maagdelijk baarde. Hij benadert hun leer met respect en een opmerkelijke empathie. Eerlijkheidshalve verzwijgt hij de minder positieve punten niet die in de Islam te vinden zijn. Ook bij zijn moslimvrienden speelt hij open kaart: "Altijd stel ik mij voor, niet als een sociale helper of iets dergelijks, maar als een katholiek priester."

Vanaf 1974 komen christelijke vluchtelingen uit Z.O.-Turkije bij de pater aankloppen: Syrisch-orthodoxen en dito katholieken, Chal-deeuwse katholieken, Armeense christenen, protestanten, zowaar ook nestorianen. Dit zijn volgelingen van de oude ketter Nestorius, in 431 veroordeeld door het concilie van Efeze. Om wegwijs te raken in deze doolhof bestudeert hij elk van die kerkgenootschappen. Dat brengt hem tot de Sumerische beschaving, 3000 v.C., in steden als Ur, waar ons aller vader Abraham leefde. Op het eind komen er klanten zelfs aanspoelen uit Irak. Een almaar groeiend allegaartje van culturen en gezindten, zodat Maurits gaandeweg tot zijn spijt de moslims moet loslaten om de geloofsgenoten behoorlijk ten dienste te kunnen staan, zakelijk zowel als pastoraal, althans zolang ze nog niet over eigen 'herders' beschikken.

In het begin van de jaren negentig beginnen hart- en keelkankerproblemen hem te kwelen. Die brachten eveneens een eind aan zijn rusteloze bemoeienis met allochtonen, op een paar gezinnen na. Wanneer in 1993 de com-

munitieit wegtrekt uit Sint-Jan, vindt hij een onderkomen in Oostakker, een jaar later op de Gesù, alweer in Brussel. Sinds juni 1999 wordt hij verpleegd in Heverlee. Uit die jaren dateert een kattebelletje van hem, niet van zelfspot gespeend: « Das junge Leben hat ein End ». Das junge Leben ! hij is net de zeventig voorbij. Daaronder, in hoofdletters getikt: CANTANTIBUS ORGANIS. Deze woorden stammen uit het vesperofficie van Sint-Cecilia en, zegt het vervolg van de zin, musiceren gold voor haar als een gebed, door het orgel te bespelen bad zij. Wat een treffende lijfspreuk voor iemand, die met het orgel als vergroeid is. Wat bedoelt hij? Ik maak me op om biddend mijn leven uit te spelen? Denkt hij al aan een passend slotakkoord? In elk geval is hij, vroeger soms zo ongedurig, thans sereen en rustig, vol overgave. Zo zacht spreekt hij dat je hem nog nauwelijks verstaat. Op een ander velletje papier heeft hij een gebed van Newman overgepend: "Ik dank U uit geheel mijn hart dat Gij mij alle bewaring van mezelf ontnomen hebt en mij, in plaats van mij zo'n zware last op te leggen, gevraagd hebt mij helemaal aan uw handen toe te vertrouwen. Ik kan dus niets beters vragen dan dit: moge ik úw zorg zijn, niet de mijne!"

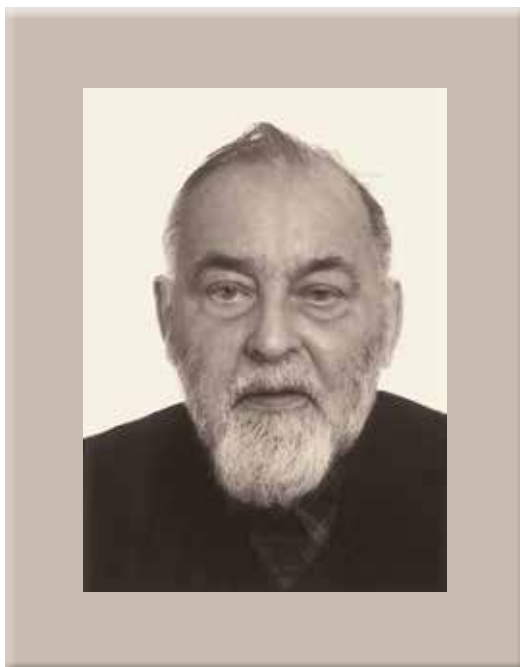
De Heer heeft Maurits Famaey tot zich geroepen op 8 april 2005. 🕊

De meeste gegevens van deze tekst komen uit de homilie van pater Hendrik Imberechts in de uitvaartdienst.

PATER JOS VAN DER AUWERA (1920-2005)

VDA, kort en krachtig, en duidelijk genoeg, zo was er maar één. VDA, zo kende iedereen pater Jos Van der Auwera, geboren te Gent 8 oktober 1920, overleden te Leuven 16 april 2005. Thuis waren ze met hun zessen, drie zoons en drie dochters, Jos was de oudste. Beroep van vader : handelaar. Meteen zijn wij ingelicht, waar de uitgesproken koopmansgeest bij de zoon vandaan komt.

Na de humaniora als extern op het Sint-Barbaracollege van zijn geboortestad treedt hij te Drongen in op 7 september 1940. In het noviciaat oefent hij de functies uit van 'zephyrinus' en 'amerikaan', een eigen vreemdsoortig jargon. Het komt hierop neer: tijdens het handwerk voert hij waar nodig de technische reparaties uit. Met resolute stap draaft hij door de lange gangen, een blauwe schort voorgebonden en gewapend met hamer, tang, schroevendraaier, sleutelbos. Een rare snuiter. Op zekere dag stelt hij zijn medenovicen voor, een korte tekst op een kladje papier te schrijven. Daar kan hij je karakter van afleiden : zoveel percent verstand, zoveel wilskracht, zoveel gevoel, optelsom honderd percent op de kop. Zodat voor de heel slimmen er minder overschiet aan wilskracht en gevoel, God heeft onze talenten rechtvaardig verdeeld. Tot novicemeester Croonenberghs lont ruikt. Wat ! een concurrent zielenknijper in eigen huis ! Hij kan er niet om lachen. De rouwmoedige zondaar maakt het weer goed met een feeërieke feestverlichting tegen de gevel van de 'villa'

in Luchteren. Met de initialen VDA schrijft Jos zich in, toen al, voor een of ander karwei, of om een boek te lenen uit de bibliotheek. Hij heeft het zich zelf op de hals gehaald.

Na de eerste geloften slaat hij het gebruikelijke junioraat, gewijd aan de filologie, over en vat hij in 1942 dadelijk de filosofiestudie aan. Hij volgt zijn lotgenoten in de diaspora: Turnhout, Namen, Godinne, en behaalt de licentie. Wanneer in Godinne de Vlaamse filosofen Brand van Ibsen opvoeren, heeft hij de hele lichtregie, met vernuftige, 'speciale effecten', in handen. De beslissing in 1945 van provinciaal John Janssens, het jaar nadien tot generaal van de orde gekozen, om VDA voor een stage te sturen naar Congo, Costermansstad (later Bukavu), mogen wij een meesterzet noemen. Hier, in de vrije ruimte van Afrika, kan deze

bundel opgehoopte energie zich ontladen. Hij doceert wiskunde en wetenschappen. Wat hij als surveillant van de grote internen tijdens de vakanties uitspookt, is legendarisch gebleven. Met zijn jongens beklimt hij, 'premier de cordée', de toppen van het Ruwenzorimassief. De natuurvorser Plinius de Oudere achterna bij de uitbarsting van de Vesuvius in 79 na Christus, daalt hij neer in de krater van vulkanen, zijn niets vermoedende rector achteraf de stuipen op het lijf jagend. Gedurende de theologie in Leuven 1949-53 vervolmaakt hij zijn begaafdheid met in de stad gedurende zijn vrije uren lessen te volgen van scheikunde en radiotechniek. De praktijk beoefent de waaghals in een overgebleven legerbunker aan de binnenweg naar Egenhoven. Op 20 augustus 1952 wijdt bisschop N. Kujur van Ranchi, hem tot priester. Onder instructor G. Dirks legt Jos te Wépion de laatste hand aan zijn jezuïetenvorming in het laatste proefjaar 1953-54. Onderricht in de positieve vakken, daar ligt zijn sector in de wijngaard des Heren.

Eerst keert hij terug naar Afrika: huisminister en professor wetenschappen aan het s.j.filosoficum te Kimwenza. Aan de westkant van Congo echter lijkt zijn gestel moeilijk te aarden. In 1956 is hij al terug in België, en voorgoed. Twee jaar lang opereert hij vanuit Drongen als promotor van de missiewerken. Van 1958 af staat hij opnieuw aan het schoolbord : scheikunde- en wiskundeleraar op het O.L.V.-college te Antwerpen. In de catalogus valt op hoeveel functies hij toebedeeld krijgt of gewoon op zich neemt : geestelijke leidsman, moderator van de mariacongregatie, ani-

mator van 'Pro Apostolis', aalmoezenier van de VVKS-voorstam. 'Den Baard', zijn bijnaam wegens een sympathiek sikje dat zijn gezag nog verstevigt, een leraar « anders dan alle anderen », getuigt een oud-leerling. Zijn originele aanpak van de leerstof, maar nog meer van de leerlingen, boeit zelfs de stugste geesten en temt de weerbarstigste karakters. Alles behalve een theoreticus. De studaxen worden prompt op hun plaats gezet en moeten dringend contact opnemen met de realiteit : « Ge doe beter om es wā te knoeien met die spullen dan van dat uit de boekskes te halen ». Hij doet leerrijke spelletjes met ontbrandingsmaterialen, schiet vuurpijlen af, experimenteert met zwartemarkt radioactieve bestanddelen die hij onder de vloer van het scheikundelokaal verstopt. De brandverzekering van het college zal het geweten hebben.

In de opvoeding 'sui generis' heeft hij zijn troeven als gehaaide alpinist volop uitgespeeld. Vooral met de mannen van de VVKS-voorstam haalt hij er alles uit. In vooroefening op het beklimmen van de Wildspitze in Oostenrijk gaan ze klauteren, met uitrusting en al, op de rotsen van Dave. Zo lang hoeven zijn jongere volgelingen niet te wachten. Op schitterende wijze sublimeert hij hun drang naar avontuur door die verwende telgen uit de betere standen naar Mandarfen in Oostenrijk te sleuren. Hij legt ze een strenge, martiale discipline op en brengt ze de waarde van fysieke inspanning en van ontbering door honger en dorst bij. Onvergetelijk heerlijke ervaring : na een uitputtende bergtocht de kruidige boterhammen uit Pension Pechtl te verorberen op het dak

van de wereld, én, 'den Baard' blijft priester, daarboven God te ontmoeten.

"Als volwassenen, zo luidt een ander getuigenis, zijn de meesten van ons aan zijn denkwereld ontgroeid. Na al die jaren komt dat alles een beetje over als jeugddromen.

Eén zaak staat evenwel als een paal boven water : hadden wij op de Frankrijklei VDA niet ontmoet, onze opvoeding had er anders uitgezien. Hij merkte het college van zijn tijd met een onuitwisbare stempel. Wij blijven hem eeuwig dankbaar. Zonder twijfel is zijn invloed terug te vinden in de manier waarop wij onze kinderen hebben grootgebracht en ze begeleiden in de eerste fase van hun beroepsleven."

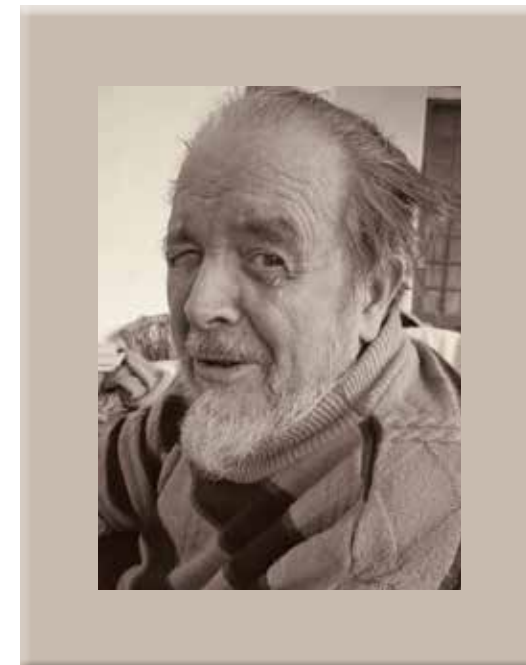
Een voortrekker is hij op godsdienstig vlak, dat zou er nog aan mankeren. Ook hier houdt hij er een onnavolgbare stijl op na. Jonge knapen in de E.K. port hij al aan om onder elkaar te discussiëren over spirituele kwesties. Vernieuwd onderwijs en ontvoogding van de leek 'avant la lettre'. Dat komt volop tot bloei, vanaf 1979, in de gespreksgroepen met volwassenen. Geen controversiële thema's gaat hij uit de weg, alle standpunten laat hij recht wedervaren. Verbazend voor iemand die zo uitgesproken eigen opvattingen koestert. Zo werkt volgens hem een authentieke en duurzame geloofsverdieping nu eenmaal.

In 1968 stopt VDA als leraar en verricht hij zijn grote stichting : de vzw DAO (Dienst Aan Ontwikkelingsgebieden). Concreet betekent dat : het verzamelen, verpakken en verzenden van

allerlei goederen tot ver overzee: van radio-scopieapparatuur tot ingeblikt voedsel en thee- of soepzakjes. Hij bevoorraadt de meest afgelegen posten en in elke vracht stopt hij een verrassing: een pak chocolade, een slof sigaretten, een bruikbaar hebbedingetje. Om alles op te stapelen beschikt hij over een reuzenzolder op school en een ruime loods in de Potgieterstraat. De ideale zaakvoerder en bezieler van een uitgebreide ploeg vrijwillige medewerkers. Waar hij ze vandaan haalt, hoe hij ze motiveert en bijeenhoudt, dat mag Joost weten. Hij trekt ze aan uit alle hoeken en kanten: dokters, apothekers, ingenieurs, hogere officieren, reders, handelaars, timmerlui, moniteurs, naaisters, noem maar op, tot en met verkoopsters die zijn tweedehandswinkel runnen, een kostbare bron van inkomsten om het geheel te financieren. Niet alleen schakelt hij dat bonte gezelschap ergens in zijn organigram in, hij informeert meelevend naar het wel en wee in hun gezin en beroep. Bovendien wakkert hij hun belangstelling aan voor de derde en vierde wereld. Zijn hart staat wereldwijd open.

Deze zegenrijke onderneming blijft hij leiden vanuit Borgerhout, waarheen hij in 1998 is overgeplaatst. Hij neemt er nog een paar gezinsgroepen bij en het aalmoezenierschap van 'De Swaen', een rusthuis voor bejaarden. Hoe verscheiden ook zijn publiek, overal neemt hij het moeiteloos voor zich in, met zijn open geest, zijn rechttoe rechtaan hoogst doeltreffend optreden, zijn onvervalste liefde voor de Heer en de geringste, meest hulpbehoevende onder de zijnen.

In 2003 in Heverlee ter verpleging opgenomen verrast hij iedereen, niet zozeer door zijn gediensigheid, want die kent men, als door de zachte, tedere toets ervan. De leeuw is een lam geworden. Na zijn aankomst nog best in staat om naar de refter te komen houdt hij zich liever boven op, in de eetkamer voor de zieken. Gewoon om ze een handje te helpen en de maaltijden een beetje op te vrolijken. Moedig, zonder klacht, bestijgt VDA op zijn beurt de laatste hellingen, de zwaarste. De bergtop heeft hij glansrijk bereikt. 🍷

PATER MAURICE CLAEYS
(1922-2005)

Op 19 juli 1922 werd Maurice Claeys in Was-muel (Henegouwen) geboren. Op 7 september 1941 zal hij in Drongen intreden. Hij wilde missionaris worden. Kort na de onafhankelijkheid komt hij in India toe: 1948. Eerst zal hij er theologie studeren in Kurseong, St. Mary's. Priesterwijding op 21 november 1953. Hij begon zijn teruggetrokken leven als assistent van de novicemeester in Sitargara. In Madhya Pradesh woonde hij in drie plaatsen. Hij was ook econoom in Kunkuri. Later ging hij terug naar Uparghat in Gholeng waar hij de rest van zijn leven woonde en werkte. Het was omwille van het klimaat van Gholeng dat hij er kost wat kost wilde blijven ook als zijn gezondheid meer zorg vroeg. Op paasmaandag werd hij toch naar het Holy Cross ziekenhuis in Ambikapur

overgebracht met hoge koorts. Hij had malaria. De 23e april zou hij overlijden.

Hij had een uitgesproken filosofische- en theologische interesse. Zijn doofheid bracht hem tot een leven van lezen, schrijven en reflexie. Zijn schrijfmachine, bijna zou oud als hemzelf was zijn gezelschap. Hij werkte een lange tijd aan een thesis 'over de vrouwelijke kant van God.' Hij stuurde het manuscript een of twee keer ter publicatie in maar kreeg het telkens terug. Het is nooit verschenen. Hij bleef er aan werken. Het was zijn leven.

De armen waren zijn vrienden. Ontelbaar zijn zijn brieven naar de provincie-econoom als er iemand om hulp kwam vragen. Zelf leefde hij uitermate onthecht. Hij is een van de trouwe werkers in de wijngaard des Heren geweest.

Christi Kujur SJ aan wie we de bovenstaande gegevens ontleen, besluit het in memoriam met een citaat van Stephen Grellet: 'Ik ga maar één keer door dit leven. Laat me daarom het goede doen dat ik kan, laat me daarom de vriendschap beleven die ik kan. Laat me dit niet nalaten want ik kom niet meer langs deze weg voorbij.' 🍷

**PATER
JEAN-PIERRE VAN SCHOOTE**
(1923-2005)

Een zonnige verschijning. Hij straalde blijheid uit. Tot hij in juli 1995 door een beroerte werd getroffen en een wolk vóór de zon schoof. De laatste tien jaar waren een tijd van beproeving: onmachtig om zich te uiten en zijn wijdvertakte contacten te onderhouden. Maar de vreugde en vrede des harten heeft hij nooit prijsgegeven. Jean-Pierre werd geboren in Gent, de oudste van drie zonen. Ze lopen school aan het Sint-Barbaracollege. Verstandige leerlingen. In een bepaald jaar komen ze alle drie uit als primus van hun klas. Na de humaniora besluit Jean-Pierre jezuïet te worden. Dat ligt niet voor de hand. Zijn oudoom, broer van grootvader Van Schoote, is dominicaan, en geen kleine meneer binnen zijn orde. Twintig jaar is hij

missionaris onder de Indianen van Ecuador, tien jaar in Belgisch Kongo, apostolisch prefect van Oost-Uele, daarna prior van het Sint-Sabinaklooster in Rome en eindelijk terug naar Vlaanderen. De laatste vijf jaar van zijn leven heeft Jean-Pierre als kind hem goed gekend, hij kwam geregeld op bezoek. Nog een ander familielid dominicaan, Diomède Van Schoote, herinnert hij zich levendig. De familie vraagt zich dan ook af, waarom hij niet het weidse witzwarte habijt omgordt en integendeel kiest voor de fantasieloze strakke jezuïetenrok 'met een stuk in de kraag.'

De lichting 1941, ingetreden op 7 september, bevat opvallend veel Gentenaars: zes.

En degelijke waar, novicemeester Paul Croonenberghs mag zich de handen wrijven. Na het noviciaat en de eerste kandidatuur klasieke filologie wordt Jean-Pierre ziek. Hij is niet het enige slachtoffer van de voedselschaarste wegens de oorlog, de ruige winters in de Oude Abdij met haar onverwarmde gangen en een om zich heen grijpende tb- besmetting. In 1945 mag hij een jaartje weer op krachten komen in Godinne, maar later zal de longaan-doening nogmaals opduiken in Leuven. De filosofie begint hij in 1946, samen met een vijftiental verzwakte lotgenoten uit Noord- en Zuid-België, onder de hoede van Augustin Fimmers, ook al een convalescent, in La Pairelle (Wépion). Alleen wie dat gezegende jaar heeft meegemaakt kan getuigen hoe nijver er werd gefilosofeerd, hoe vinnig gedebatteerd, en hoe heerlijk ontspannen er de sfeer was. Ook de volgende jaren mogen er zijn. Men kan zich licht voorstellen wat al levenslust zich ophoopt

in een troep jonge kerels van vooraan in de twintig die samen hun opleiding doormaken. Die energie ontladde zich onder meer in toneel, ernstige stukken en grappige sketches. Daar haalt men graag Jean-Pierre bij, overigens een devote religieus en een noeste studax. In het vertellen heeft 'den Toet' (een koosnaampje opgelopen in ergens een vedetterol) zijn weerga niet. Zijn verhaalstof put hij uit eigen beleefde avonturen, het ene al doller dan het andere. Eenmaal vertrokken weet hij van geen ophouden. Zijn sagen zijn, het moet gezegd, wel onderhevig, telkens weer, aan 'epische amplificatie', nog aangevuurd door de lachsalvo's om hem heen. Een prettige medebroeder, een uit duizend. De wijsbegeerte wordt voortgezet in Egenhoven en Leuven en levert hem het licentiediploma op. Dadelijk daarop krijgt hij een voor een scholastiek eervolle benoeming. Hij mag in Drongen op het juni-orat zijn medebroeders, amper enkele jaren jonger dan hij, inwijden in de logica, de ethica, de Griekse en de Franse letterkunde (1949-51). Alsof dat niet volstaat om zijn dagen te vullen neemt hij er de dubbele kandidatuur Romaanse taalkunde bij en slaagt hij voor de centrale examencommissie. De licentie behaalt hij, met grote onderscheiding, aan de Katholieke Universiteit Leuven. Heeft hij zijn krachten overschat? Een jaar lang, 1953-54, ligt hij ziek te bed, een opstoot van de oude longkwaal.

Voor de theologie (54-58) kan hij in Leuven blijven. Op 10 augustus 1957 wijdt bisschop Lemmens uit Roermond hem tot priester. Het derde proefjaar (58-59) brengt hij door in het Spaanse Gandía, de stad van de heilige Fran-

cisco de Borja (16e eeuw), van hertog 'bekeerd' tot jezuïet en vijftien jaar later verkozen tot generaal-overste van de Sociëteit. Binnen het jaar heeft Jean-Pierre twee instructoren, allebei beslagen in de Ignatiaanse spiritualiteit. Francisco Segarra ziet zich, na het geven van de dertigdaagse Geestelijke Oefeningen, opgevolgd door José Murall. De laatste professie legt hij af te Antwerpen, in de Sint-Ignatiusgemeenschap. Hij is namelijk als lid opgenomen in het Ruusbroecgenootschap met de opgave een doctoraat te veroveren in de Romaanse filologie. Een vóziende provinciaal brengt een professorenkorps samen met het oog op de verhoopte oprichting van de Universitaire Faculteiten.

Dat proefschrift kan ook ergens anders en hoeft niet binnen één jaar geschreven te worden. Zo moet diezelfde provinciaal gedacht hebben, die dringend een geestelijke verzorger vandoen heeft voor onze jonge scholastieken-universitaires, verblijvend te Leuven in het LUC (Lessius Universitair College). Hij stelt Jean-Pierre aan, in 1960. Hiermee begint voor hem een erg drukke periode van allerhande apostolische activiteit. Dit brengt hem ertoe in 1964 een punt te zetten achter doctoraat en hoger onderwijs en zich voortaan helemaal te wijden aan geestelijk dienstwerk, pastorale opleiding en de daarmee verbonden bestuurstaken.

Deze opdracht heeft hij gewetensvol behartigd. Het zijn niet bepaald gemakkelijke jaren: de crisis van 1968, met haar aanloop en nasleep. Niet minder dan elders in seminaries en religieuze vormingsinstellingen laten

jongeren in Leuven hun roeping varen. Uiteraard is een geestelijke begeleider daar dicht bij betrokken. Jean-Pierre lijdt eronder. Maar met veel begrip en mildheid volgt hij elk geval op en helpt zoeken naar een oplossing voor na het afscheid. Zelfs belegt hij retraites voor de uitgetreden, om ze te bevestigen in hun nieuwe staat, een duidelijk signaal dat de Heer niemand in de steek laat. De functie van spirituele begeleider dijt uit buiten de Sociëteit. In 1965 wordt hij adjunct-, in 69 volwaardig geestelijke leidsman voor de seminaristen van het COPAL (Collegium Pro America Latina), gelegen Tervuursestraat 56, het voormalige klooster van de zusters redemptorieten, en waar hij zijn intrek neemt. COPAL herbergt de priesterkandidaten uit binnen- en buitenland die zich voorbereiden op hun taak in het verre werelddeel.

Van 1970 tot 84 komt daar nog bovenop de geestelijke zorg voor de seminaristen van het Johannes XXIII-seminarie van het bisdom Mechelen-Brussel. Wanneer het aantal priesterroepingen voor het COPAL afneemt, belasten de Belgische bisschoppen hem met het opzetten van een cursus die voorbereidt op kerkelijk dienstwerk in Latijns-Amerika. Deze cursus, elk jaar van begin oktober tot eind januari en toegankelijk voor zowel leken als priesters, seminaristen en religieuzen, duurt van 1974 tot 88. In dat jaar benoemt

de bisschoppenconferentie hem, al van 1984 af vice-president, nu tot president van het COPAL. Hij draagt de verantwoordelijkheid over de ruim honderd Belgische Fidei-Donum-

priesters aan het werk. Tevens is hij president van het interdiocesaan seminarie eveneens voor Latijns-Amerika. Wat inhoudt dat hij de betrokken kandidaten in hun respectieve seminaries blijft volgen.

Een aanzienlijk deel van zijn tijd en energie besteedt hij aan het opzoeken van zijn oud-studenten ter plekke. Alles samen onderneemt hij een vijftiental rondreizen. Zo is onder andere een omstandig reisverhaal uit 1987 bewaard gebleven. Die keer doet hij verscheidene landen aan: Colombia, Peru, Chili, Argentinië, Brazilië. Naar gewoonte is dit relaas opgesteld in de vorm van een nauwgezet bijgehouden logboek of journaal. Verbazend hoeveel gewone, zelfs kleine lieden, groepen, instellingen, overheidspersonen hij onderweg ontmoet. Hij laat zich kennen als een sterk betrokken en zich inlevend waarnemer, nog meer als de bemoedigende raadgever en waarachtige vriend. Zijn gesprekken zijn indringend en 'to the point.' Allerm minst ontbreken de pittige details, de grappige of tragische anekdotes.

Tegenover het kerkelijke gebeuren, meer bepaald de bevrijdingstheologie die zoveel stof doet opwaaien, heeft de president van het COPAL altijd een genuanceerde en onbevooroordeelde houding aangenomen. Deze getuigt van warme genegenheid, stevige dossierkennis dankzij zijn talloze contacten op het terrein, en een wijze voorzichtigheid. De standpunten en besluiten van Medellín en Puebla onderschrijft hij volledig. Figuren als de bisschoppen Romero en Helder Camara dragen zijn bewondering weg. « De keuze voor de

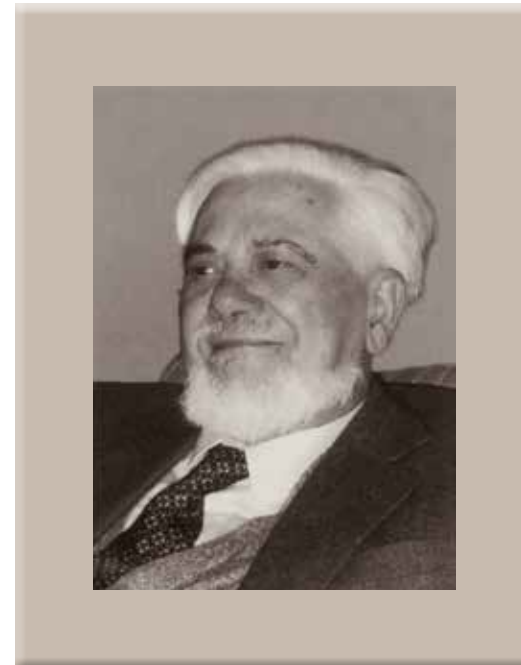
armen mag niet worden verward met klassenstrijd », zegt hij, maar ook: « Wanneer je merkt dat een kerk gebrandmerkt wordt als 'communistisch' en 'subversief', alleen maar omdat haar leden vanuit hun besef van de menselijke waardigheid reageren tegen het geweld en de ellende, dan is dat ronduit bedroevend ». Meer dan wat anders verontrust hem de overwoekering van de sekten midden in een diep religieuze maar gemakkelijk te manipuleren bevolking. Des te meer heil verwacht hij van de volkskerk en de christelijke basisgemeenschappen, zo dicht bij of samenvallend met de uitgebuite en ontrechte boeren.

Behalve individuele begeleiding geeft pater Van Schoote tal van recollecties en retraites, ook dertigdaagse voor groepen, waarvan twee in Haïti. Op twee punten heeft hij pionierswerk verricht. Hij is de eerste die de formule van de Geestelijke Oefeningen 'in het dagelijkse leven' voorstelt, op het Internationaal Congres over de G.O. te Loyola in 1966. Van dan af is deze methode wereldwijd bekend en beoefend geraakt, vooral door toedoen van de gezaghebbende pater Gilles Cusson uit Franssprekend Canada. Rond dezelfde tijd lanceert hij een biddende gespreksvorm die hij 'de contemplatieve dialoog' noemt. Een methode die allerwegen haar vruchten heeft afgeworpen, ook buiten de Sociëteit.

Tot zijn publicaties rekenen wij het boek *Brandt ons hart niet in ons?* (Lannoo, 1985). Daarin poogt hij, naar eigen zeggen, zijn G.O.-methode uiteen te zetten zonder het Ignatiaanse jargon te gebruiken. Voorts een springvloed

aan bijdragen in diverse tijdschriften, onder meer als hoofdredacteur in De Boodschap voor alle naties (Banneux) en als medestichter in Emmaüs. Ook een paar wetenschappelijke publicaties : het artikel 'Inaction' in het Dictionnaire de Spiritualité, en enkele bijdragen in Ons Geestelijk Erf. Klinkt de inhoud van zijn spreken en schrijven door de band 'klassiek', de behandeling is soms verrassend origineel. Ook als hij het over zichzelf heeft. Als derde naampatroon kiest hij, na Johannes en Petrus, voor Jacobus. Zo komt hij tot de drie kroongelijken op de Tabor en in Getsemane, de twee polen van Jezus' optreden en identiteit. Een van zijn meest pakkende artikelen verschijnt in Emmaüs, nummer 18, 1987, onder de titel In memoriam matris meae. Daarin beschrijft hij hoe hij zijn 93-jarige moeder heeft bijgestaan in haar laatste levensdagen en dood. Jean-Pierre houdt zielsveel van zijn familie. Door ziekte weerhouden kon hij veertig jaar tevoren niet aanwezig zijn toen vader stierf en begraven werd. Evenmin toen zijn broer Alphonse, een idealistische arts, met zijn hospitaalbootje omkwam ergens in de Stille Oceaan in 1969. In moeders sterven maakt hij zowel het heengaan van vader als dat van zijn broer weer mee. Het is alsof hij de drie tegelijk verliest. De hersentrombose overkomt de padre tijdens wat zijn allerlaatste inspectiereis moet zijn vóór zijn voorgenomen ontslag, in de Braziliaanse stad Belo Horizonte (een naam met een in dit geval toch tragische bijklank). Liefdevol wordt hij opgenomen in een verpleeghuis van de Sociëteit in de buurt. Zodra hij gerepatriëerd kan worden, belandt hij in de ziekenboeg van ons huis in Heverlee. Zijn motorische en verbale

vermogens bereiken een gedeeltelijk herstel. Een nieuwe ernstige kwaal, botkanker, de laatste maanden bijzonder pijnlijk, ondermijnt zijn gestel. Hij ontslaapt op 3 mei 2005. In onze herinnering leven zijn aanstekelijk optimisme, zijn diepe vroomheid, zijn onwrikbare gehechtheid aan de kerk, zijn onweerstaanbare vriendschap onverminderd voort. Wij zien ernaar uit om die beminlijke man weer te ontmoeten in de stralende glorie van de verrezen Heer. 🙏

PATER CHARLES INDEKEU (1916-2005)

Het grootste deel van zijn jezuïetenleven heeft pater Charles doorgebracht buiten onze provincie : het gevolg van zijn gedurfde, edelmoe-dige keuze voor Rusland.

In Limburg is het geslacht Indekeu vanouds overbekend, en wel als een ras van juristen, magistraten en notarissen. In de loop van de jaren raakte de stam vertakt. Uiteindelijk, als ze ver genoeg opklimmen in hun respectieve stamboom, blijken ze allemaal familie van elkaar, in het honderdste knoepsgat. Zelfs binnen de Sociëteit, waar we een Pascal, een Jacques, een Jan en onze Charles hebben gekend. Vader is beheerder van de maatschappij voor de bouw van mijnwerkerscités en directeur van het Nationaal Pensioenfonds voor mijnwerkers.

Charles wordt in Hasselt geboren op 11 juli 1916. Op het Sint-Jozefscollege treft hij het met zijn leraar in de poësisklas : Lode Van Winkel, beter bekend als Lod Lavki, schrijver van jeugdboeken die tot in de verste hoeken van Vlaanderen door de schoolgaande jongeren verslonden werden. Hoe de priester-scoutsaalmoezenier aan die schuilnaam is geraakt, is een verhaal op zich. Tijdens de eerste wereldoorlog staat hij als 'brancardier' aan het front. In 1917 wordt zijn geniedivisie verplaatst naar een instructiekamp in Mailly, ten zuiden van Verdun. Ten gerieve van de Russische rekruten aldaar vertaalt hij zijn naam in hun taal. Voor het woord 'winkel' vindt hij 'lavk', genitief 'lavki'. Klaar is Kees: Lod Lavki. Als Charles' gevierde leraar een zwak heeft voor het Russisch, zou hij soms het virus niet hebben kunnen doorgeven aan zijn leerling, die bewonderend naar hem opkijkt? Deze moet het toch érgens hebben opgedaan !

Charles en zijn jongere broer Emile zetten vaak een boom op, zoals jongeren dat altijd hebben gedaan, met de kinderen van gouverneur Verwilghen in de gezellige kelderkamer van diens woning. Ze wisselen er hun toekomstplannen uit. Feit is dat vijf jaar na Charles, Antoon Verwilghen in zijn spoor de weg inslaat naar Drongen. Charles' intrede heeft plaats op 23 september 1934.

Zijn opleiding kent een vrij normaal verloop. Na het noviciaat, twee jaar junioraat uitmondend in de kandidatuur klassieke filologie (1936-38); legerdienst en mobilisatie (38-40); filosofie in Egenhoven en Turnhout (41-43), wat hem de licentie oplevert; stage op onze colleges in

Antwerpen en Brussel (41-44); theologie in Leuven (44-48) met priesterwijding door monseigneur Perier op 24 augustus 1947; derde proefjaar in Firenze (48-49). Daar bekwaamt hij zich in het Italiaans, een geschikte aanloop tot een studieverblijf in Rome. Aan het Institutum Orientale vervolgt hij de studie van de Oosterse theologie, en behaalt er eerst de licentie, daarna het doctoraat, in 1953. Bij zijn laatste geloften 2 februari 1952 wordt hij definitief ingelijfd in de Byzantijns-Slavische missie. In juridische termen heet dat: 'applicatus', ingeschreven als lid van de Slavische regio, met bestemming Rusland. Hij blijft dat tot 1967.

Even maken wij een sprong terug naar de vormingsperiode. Eerst een onschuldige anekdote die zich afspeelt tijdens de mobilisatie 39-40. Charles is ondergebracht bij de staf van zijn eenheid. Op een dag spreekt een kolonel hem aan: « Wat heb je zoal gestudeerd? – Wijsbegeerte en Letteren. – Zo iemand kunnen wij best gebruiken. Je wordt aangesteld tot... postbode ». Voortaan moet Charles in de barre winter per fiets aan de soldaten geleverd bezuiden het Albertkanaal de brieven van thuis bezorgen. Wat de kolonel waarschijnlijk niet bedoeld heeft: onderweg stoot onze factor 'toevallig' op heel wat bekenden.

Een tweede typisch detail. Wanneer de piep-jonge scholastiek aan pater provinciaal zijn wens meedeelt zich op het apostolaat in Rusland voor te bereiden, en of hij dan alvast mag beginnen door in zijn eentje Russisch te studeren, is zijn overste aanvankelijk erg terug-

houdend: « Rusland! maar frater, hoe komt u daarbij? En als u dan toch een vreemde taal wilt leren, neem liever Spaans, dat biedt u prachtige kansen binnen het arbeidsveld van de Sociëteit ». Charles heeft dus niet te onderschatten weerstanden moeten overwinnen, maar hij zet door. Tijdens de oorlog heeft hij al contacten met ondergedoken Russen, clandestien tewerkgesteld in de Limburgse steenkolenmijnen.

Zijn bedoeling is en blijft bij te dragen tot wat men toen noemde, met een candide overdrijving, 'de bekering van Rusland'. De bolsjewieken echter hebben daar een stokje voor gestoken. Niet de geringste godsdienstige activiteit meer en zeker niet door een buitenlander. Op een paar neutrale reizen als 'toerist' na, is hij in dat onmetelijke land niet welkom. Er rest hem niets anders dan, in de hoop op betere tijden, zorg te dragen voor de Russische migranten en ze wegwijs te maken in onze West-Europese wereld.

Aan hun kinderen doceert hij van 1952 tot 65 Russisch, dat hij volmaakt beheerst, en godsdienstleer, aan ons gespecialiseerd college Institut Saint-Georges te Meudon, bij Parijs. Ter aanvulling van de 'Bibliothèque Slave de Paris' breidt hij deze flink uit op gebied van de Russische taal en letterkunde.

Nu hij enigszins beland is waar hij wezen wou, beseft hij wel degelijk de draagwijdte van zijn toch speciale roeping. In een brief uit 1964 beschrijft hij zijn werk: « Een zeer ondankbaar en allerminst spectaculair apostolaat, moei-

lijk te omschrijven en zonder tastbare resultaten. Tien jaar vóór het concilie beleefden wij ongemerkt het oecumenisme, dat nu tot mode is geworden. Wij vonden toen slechts onbegrip, bij de orthodoxen natuurlijk, maar, erger nog, vanwege de katholieke overheden. Jezuiten-confraters stellen ons nu nog altijd de vraag, half verlegen en half 'met deelneming': U kunt dus toch nog wat nuttig werk verrichten? Zoals duizenden jezuïeten ben ik tien jaar leraar geweest. Maar onze taak was het ook, op velerlei wijzen het vertrouwen van de orthodoxen, vooral de Russen, te winnen en tot medewerking met hen te geraken. Hier is bescheidenheid gewenst, geen publiciteit ».

In 1965 verhuist Charles naar Rome. Tot 1978 is hij professor Russisch (hij spreekt vlot zes talen, een echte talenknobbel) en bibliothecaris aan twee pauselijke instellingen: het Russisch college, 65-67, en het Orientale, 67-78, waar hij indertijd gepromoveerd is. Enkele jaren is hij er zelfs beheerder van. Na het Vaticaanse Concilie treedt het oecumenisme, meer bepaald de toenadering tot de Orthodoxe kerk, op de voorgrond. Een bijzonder delicate aangelegenheid, waarbij oude littekens, historisch gegroeide gevoeligheden dienen te worden ontzien. Hij gaat er prat op, dat ook van orthodoxe zijde een paar oud-studenten daarin een belangrijke rol spelen. Aan deze kwestie wijdt hij enkele gezagvolle artikelen in hoofdzakelijk vaktijdschriften. Wij vermelden Katholicisme en Oecumenisme, in K.C.T. Streven I, 2 (1948), 943-951; La situation de l'Orthodoxie en Amérique du Nord, in Regards sur l'Orthodoxie (1054-1954), Casterman Tournai 1954, Cahiers

de la Nouvelle Revue Théologique, 10, 130-132; Uniatism and Ecumenical Dialogue, in Diakonia, New York, 2 (1967), 109-120; Bibliographie de l'Orient chrétien, in Seminarium (1975), Città del Vaticano, 460-472.

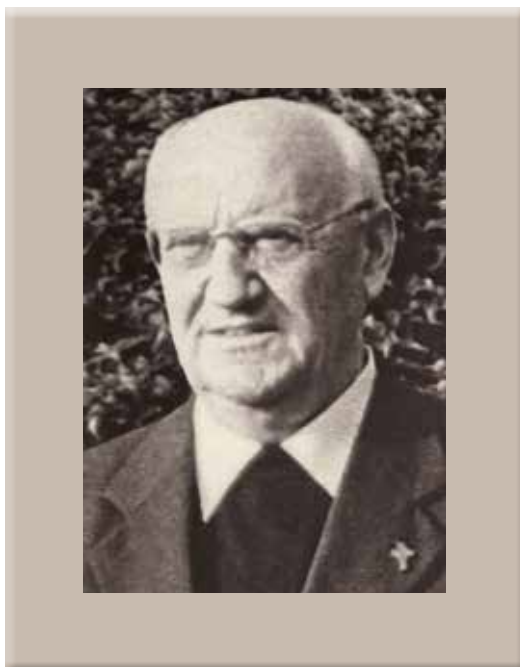
Na een jarenlange afwezigheid, tijdens welke hij niettemin zorgzaam het contact is blijven onderhouden, keert hij naar onze provincie terug. Van 1978 tot 2003 woont hij op de Gesùresidentie te Brussel. Stilzitten, daar bedankt hij vooralsnog voor. De geleerde boekenwurm vindt er zijn gading als provinciearchivaris, en hij is bovendien een tijdlang secretaris van pater provinciaal. Hij hoort ook biecht in de kerk en doet aan geestelijke begeleiding.

In 2003 trekt hij in te Heverlee voor een rustige 'oude dag'. Hij laat er zich kennen als een vriendelijke, bescheiden en vrome medebroeder. Op een bedevaart naar Lourdes, onder de aanbidding van het Allerheiligste te midden van een menigte vooral jonge pelgrims, maakt hij, naar hij zelf bekent, een sterke geestelijke ervaring mee die maandenlang blijft nawerken. De laatste maanden zien zijn huisgenoten hem zó achteruitgaan, in versneld tempo. Op 6 mei 2005 overlijdt hij. Bij zijn uitvaart zingt het koor op een Russische melodie: «'k Heb gehoord van een stad zonder tranen, en ik weet dat ik eens daar zal zijn. Halleluja, daar juichen wij allen: Ik ben thuis bij de Heer ». 🙏

PATER RENÉ DE HAES (1933-2005)

Het nieuwsbericht van het overlijden van René De Haes heeft iedereen met verstomming geslagen. Niet alleen het schielijke en onverwachte ervan, ook de manier waarop hij aan zijn einde is gekomen. Een man van zijn formaat, met onafzienbare verdiensten voor de kerk in Congo en, mogen wij wel zeggen, in Afrika, van wie men nog zoveel mocht verwachten, slachtoffer van een dodelijke roofoverval. Zaterdag 7 mei had hij een bezinningsavond gegeven aan een charismatische groep op de campus van de universiteit en keerde hij even na 20 uur naar huis terug in zijn Suzuki. Onderweg is het gebeurd. In de wijk Kindele, in de deelgemeente Mont Ngafula, West-Kinshasa. Opstopping. Bandieten zijn een opslagplaats aan het plunderen. Een van hen nadert de auto en vuurt verscheidene kogels op René, nog aan het stuur, af, terwijl hij zijn boekentas weggraait. Dodelijk getroffen en hevig bloedend sterft René rond 21 uur, nog vóór hij in het ziekenhuis wordt binnengebracht. Waartoe blind geweld en geldzucht kunnen leiden! Hoe tragisch het 'noodlot' soms toeslaat! Wij buigen het hoofd in geloof: Gods wegen zijn onnaspeurlijk. Liever blikken wij terug op dit prachtige missionarisleven. Wij danken God voor wat hij door onze medebroeder tot stand heeft gebracht. De grote Herder laat zijn kudde niet in de woestijn achter.

René De Haes werd geboren in Heist-op-den-Berg op 9 september 1933 in een Zuid-Kemisch landbouwersgezin, als achtste van tien.

Daarvan zijn er nog zeven in leven. Tijdens de Latijns-Griekse humaniora (1945-52) op het Klein-Seminarie van Mechelen valt hij al op door zijn ernst en werklust. Daar groeit nog wat uit! Voorspellen zijn leraren en klasmakkers. Dezelfde indruk maakt hij op het noviciaat te Drongen, waar hij is ingetreden 7 september 1952. De klassieke filologie, die toen nog tot het doorsnee opleidingsschema hoort, lijkt wel voor hem weggelegd. Na de eerste kandidatuur te Drongen slaagt hij voor de tweede aan de K.U.Leuven. In ons studiehuis aldaar studeert hij wijsbegeerte 56-59. Eigenlijk volgt hij een dubbel spoor. Tussen de lessen door behaalt hij in 1957 de eerste licentie klassieke voor de Centrale Examencommissie. Zodra de filosofie is afgesloten met een licentie (80%) vertrekt hij een eerste keer naar Congo. Want, niet over te slaan, ondertussen heeft hij defi-

nitief gekozen voor de missies en deze keuze vastgelegd door ook al een graduaat Afrikaanse wetenschappen in de wacht te slepen aan het Interfacultaire Koloniale Instituut. Hij mag direct zijn doceer- en opvoedingstalent testen als retoricaleraar aan het Collège Notre-Dame van Mbansa-Mboma in de Lage Congo (59-60). De proef valt uitstekend uit. Hij haalt te Leuven de tweede licentie plus de aggregatie klassieke filologie binnen (61). Deze taalkundige vorming is hem goed te pas gekomen. Zowel zijn lessen en studieleiding als zijn talloze voordrachten, tot de zuiver geestelijke instructies, geeft hij tegen een zelden geziene ruime humanistische en culturele achtergrond.

Monseigneur Jules Daem, bisschop van het drie jaar tevoren weer opgerichte bisdom Antwerpen, waartoe René's geboortedorp behoort, wijdt hem in Heverlee tot priester 8 augustus 1964. Het laatste proefjaar wacht hem in Paray-le-Monial 1965-66. Hij blijft in Frankrijk. In Parijs, 1966-68, promoveert hij aan het Institut Catholique tot doctor in de godgeleerdheid, met het proefschrift *Pour une théologie prophétique. Lecture thématique de la théologie de Karl Rahner*. Een Vlaming die in Frankrijk een Duitse theoloog behandelt met het oog op een professoraat in Congo: kan het internationaler? Vanaf 1968 zet, en nu voorgoed, zijn Afrikaanse loopbaan in. Vier jaar later, bij zijn laatste geloften 2 februari 1972, wordt hij volwaardig lid van de Centraal-Afrikaanse s.j.provincie.

Zijn eerste standplaats is het vormingshuis Pierre Canisius van de orde in Kimwenza. Hij

is er studieprefect en tevens theologieprofessor aan Lovanium, later Université Nationale du Zaïre geheten en nog later Université de Kinshasa. Hij vervult een leeropdracht aan het Groot-Seminarie te Mayidi (71-75), aan Canisius zelf (74-75), aan het Junioraat van de Zusters (74-77). Gastdocent is hij aan de Gregoriana te Rome (75), de seminaries St. Kaggwa en Johannes XXIII in Kinshasa. Van 1975 tot 2001 is hij gewoon hoogleraar aan de Facultés Catholiques de Kinshasa.

Geruime tijd woont hij in de hoofdstad: negen jaar (78-87) op de Sint-Ignatiusresidentie, negen jaar (87-96) in het studentenhuus Pierre Favre in Gombele. De academische opdrachten lopen door en groeien zelfs aan: geschiedenis van de filosofie aan Canisius en acht jaar (86-94) decaan en drie (94-97) departementshoofd van de faculteit theologie en vervolgens algemeen secretaris van de Facultés Catholiques de Kinshasa (1997-2000). René is een begaafd schrijver en, met zijn warme stem, een meeslepend spreker. Geen wonder dat de meest uiteenlopende kringen hem verzoeken om lezingen en retraites te geven. Bisschoppen en oversten van religieuze congregaties verdringen elkaar om hem

te raadplegen en in te palmen als begeleider van hun respectieve bestuursorganen of kapittels. Ook binnen de Sociëteit wordt hij meermaals aangezocht voor een belangrijke functie. 1980-87 is hij overste van het Maison St.-Ignace, 90-96 van Pierre Favre. Wanneer pater Pasu-Pasu in mei 1989 verongelukt, kijkt niemand ervan op dat pater generaal

René aanwijst als waarnemend provinciaal tot begin augustus. Ettelijke jaren (90-96) heeft hij zitting in het provincieconsult dat de provinciaal-overste bijstaat in de belangrijkste bestuursaangelegenheden. Voeg daarbij zijn actief lidmaatschap van CEPAS (Centre d'Études pour l'Action Sociale), het directeurschap van diverse publicaties en de functie van secretaris bij de Éditions Loyola.

Inmiddels is hij in 1996 tot overste aangesteld van het Centre Spirituel Manresa in Kimwenza, waar hij voortaan als directeur van het retraite-huis geregeld de Geestelijke Oefeningen begeleidt voor individuen en groepen. Bovenop de reeds vermelde doceeropdrachten komt nog vanaf 98 een nieuwe, op het ISAV (Institut Supérieur Agro- Vétérinaire), waar hij weldra belast wordt met het academische algemeen-secretariaat. Het is gewoon duizelingwekkend wat hij op zich neemt, vooral als je let op de zo verschillende richtingen van de onderscheiden disciplines. En hij is gewoon briljant in alles.

In augustus 2001 krijgt René zijn benoeming tot rector van het nu Internationale studiehuis St.Pierre Canisius in Kimwenza. Ruim dertig jaar voordien is hier zijn Congolese loopbaan van start gegaan. Het huis zelf is intussen van aard en omvang grondig gewijzigd. Momenteel studeren jonge jezuïeten uit veertien landen er filosofie. Na zijn emeritaat op de Facultés Catholiques gaat René onverpoosd door met cursussen aan het Institut Eugène de Mazenod, het Institut Supérieur de Spiritualité, het Institut des Sciences Religieuses. Onverminderd eveneens de lawine van bijdragen in velerhande tijdschriften. Op allerlei wij-

zen levert hij zijn aandeel aan de intellectuele vorming en geloofsverdieping bij priesters, godgewijden, leken. Hij draait nog op volle toeren wanneer zijn leven brutaal wordt afgebroken op 7 mei 2005.

De opsomming van zijn opeenvolgende bedieningen biedt slechts een oppervlakkig beeld van hem. Gelukkig beschikken wij over een rits kostbare schetsen van personen die hem van nabij hebben meegemaakt. Wij beginnen met een meer uitgebreid en gezaghebbend getuigenis: dat van pater Simon-Pierre Metena, zijn provinciaal-overste 1995-2001. Het reikt ons de sleutel aan om René's apostolisch dynamisme te begrijpen. Een greep daaruit: « Niet zozeer het brio van de uiteenzetting, of de diepte van zijn intuïties, of de helderheid van zijn betoog verschaften hem zijn eigenheid en zijn populariteit. De onschatbare rijkdom van zijn hele persoon gaf aan alles wat hij ondernam, een weergaloze menselijke densiteit en een 'transcendente' waarde. Geworteld in het aardse, zich uitstrekkend tot de toppen waar God woont en tegelijk tot de grenzen van wat 'des mensen' is. Een normale dag bij hem is volgestouwd met de meest disparate bezigheden: een college spitstheologie voor studenten en elementaire geloofsvorming voor christelijke gemeenschappen die van subtiele distingo's geen kaas hebben gegeten, fijngevoelige geestelijke begeleiding en pragmatisch toezicht op een boekhouding. En zie, na zo'n afmattende dag verrast René nog iedereen met een frisheid van geest die van hem afstraalt. Hoe speelt hij het klaar? Al zijn zwoegen ziet hij als een apostolaat. Meer nog, hij is de 'beminde'

staande aan de zijde van de goddelijke Minnaar die dag en nacht voor ons in de weer is (Geestelijke Oefeningen, 236). Dan gaat het ook niet aan, Gods zonen en dochters een gaarkeuken van bedenkelijk allooi te bereiden. Een ander 'geheim wapen' is het nauwgezette organiseren van zijn werkschema, zodat hij zo lang mogelijk beschikbaar is voor zoveel mogelijk 'klanten'. 's Avonds is zijn werktafel afgeruimd. Alleen nog een exemplaar van bijvoorbeeld Prière du Temps Présent, een rozenkrans en een pas verschenen lijvig boekdeel over theologie. En verder natuurlijk René's nooit aflatende edelmoedigheid die niets voor zich bewaart maar zich blijmoedig weg-schenkt aan de naaste, wie dat ook mag zijn ». Monseigneur Dominique Bulamatari, hulpbischop van Kinshasa, ziet de hoofdverdienste van pater De Haes in het bijeenbrengen van de culturen van Afrika en Europa. Inderdaad, doorkneet in de Westerse beschaving, is hij aldoor dieper doorgedrongen in de ziel van de Afrikaan. Hij was een van ons geworden, keert als een refrein terug in alle toonaarden. Was hij een enthousiaste bruggenbouwer, hij blijft er niettemin nuchter en realistisch bij. Van allebei de culturen ziet hij de kwaliteiten en de tekorten, bij elk van beide de rijkdom die de andere soms mist. Op zijn manier heeft hij de Congolese liturgie met haar volkseigen riten en gebaren bevorderd. Hij schraagt ze met een doordachte antropologische en theologische onderbouw. Hem wordt ook het bekende Marialied Nakobondela yo e Mama Maria (Wij smeken u, moeder Maria) toegeschreven. Met typische Congolese humor noemen de studenten hem 'Père de l'Église'. Wat je even

goed vertaalt door 'man van de kerk', vanwege zijn ijver om de kerk in Afrika te vestigen, als door 'kerkvader', vanwege zijn geleerdheid en onbetwist gezag. In zijn toespraak tijdens de dodenwake typeert provinciaal Donat Bafwidinsoni Maloko-Mana hem als 'un jésuite sans frontières'. Hij licht dit toe als volgt. « René stond in dienst van allen, zonder onderscheid van ras, cultuur, intelligentiepeil. Hij was een broer van mannen en vrouwen uit alle volkeren en talen, bereid tot elke opdracht of karwei ». Daarvan hebben wij een ontroerend bewijs: twaalf vellen papier met een onafgewerkte tekst die men na zijn dood op zijn schrijftafel heeft gevonden, en waaraan hij waarschijnlijk nog die zaterdagmorgen had gewerkt. De tekst was bestemd voor een uiteenzetting op een voor de volgende week geplande samenkomst in Kinshasa. De titel: Dialoog en verkondiging sinds Vaticanum II in de strijd tegen de armoede en in de opbouw van rechtvaardigheid en vrede. De voorlaatste nog uitgeschreven alinea krijgt achteraf een bijzonder accent: « In het verkondigen van het evangelie is het de hele persoon van de verkondiger die getuigenis aflegt in hetgeen hij zegt én doet. Zo ook staat de kerk dicht bij de mensen, met wie ze in gesprek treedt. De verkondiging betreft alles wat menselijk is. Ze tracht de cultuur, de onderscheiden culturen, de conflicten om te vormen door de kracht van de Blijde Boodschap ».

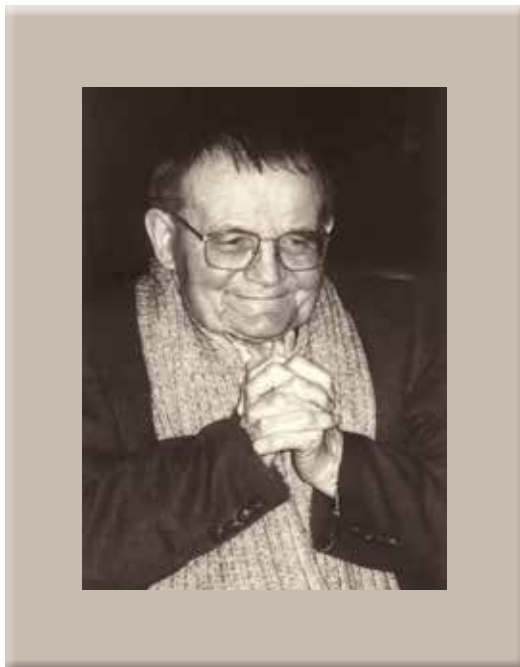
« Een baobab is gevallen ! » Aldus begint pater provinciaal Bafwidinsoni zijn homilie op de uitvaartplechtigheid, in de bloemrijke beeldspraak waar de zwarten in uitmunten.

Een baobab of apebroodboom komt voor in tropische streken, zijn stam kan tot twintig meter omtrek bereiken. De toespraak gaat verder : « Een grote, sterke baobab van 72 jaar, die zich 46 jaar geleden heeft verplant in onze bodem, reeds gretig gevoed door de spiritualiteit van Sint-Ignatius en het harts-tochtelijke speuren naar de Waarheid. Een baobab geworteld in Christus en eropuit diens Blijde Boodschap uit te dragen. Elk van ons heeft ooit of ergens beschutting gevonden in de schaduw van zijn machtige kruin. Helaas, deze baobab werd omgehakt met niets ontziend geweld. Het gedruis van zijn val heeft ons land opgeschrikt en is als een mes door ons hart gegaan. Daarom zijn wij hier vandaag in droefheid gedompeld ».

Groot is de weerslag van deze tragische dood. Mateloze smart en verbijstering in Kimwenza, Kinshasa, in alle hoeken van Congo, tot in ons land, meer bepaald bij zijn familie in Heist-op-den-Berg. Zinspelend op zijn voornaam bekend een medebroeder:

« Bij het horen van de jobstijding kwam spontaan in mij de kreet op 'Renaïs ! kom weer tot leven !'. Maar daarna sloeg het verdriet om in hoop. Na pater De Haes, de baobab, komen nieuwe scheuten op uit de Afrikaanse grond waarin hij nu begraven ligt: zovele 'renés, herborenen', die aangespoord door zijn voorbeeld, zijn zending zullen voortzetten ».

Nee, René, je hebt niet vergeefs geleefd, je bent niet vergeefs gestorven. 🙏

PATER FRANS BOETS (1911-2005)

Op 22 juni 2005 is in de Oude Abdij te Drongen pater Frans Boets vredig overleden. Hij was, op één na, de nestor van onze provincie. Zonder van zich te doen spreken was hij bijna 94 geworden.

Geboren in Antwerpen 6 juli 1911 in een bijzonder kinderrijk gezin : negen kinderen waarvan nog twee broers en drie zussen in leven. Op hun beurt krijgen zij kinderen en kleinkinderen. Het viel op hoeveel van hen op de uitvaart aanwezig waren, nadat ze geregeld hun broer en (oud)oorm in zijn levensavond waren komen opzoeken.

De eerste twee humaniorajaren brengt Frans door aan het college te Neerpelt, de laatste

vier aan het O.L.V.college van de Scheldestad. Daar leert hij de jezuïeten kennen. Wanneer zijn retoricaklas in 1929 is uitgekomen, doet Frans zijn intrede te Drongen op 23 september. Zal hij toen vermoed hebben wat een aanzienlijk stuk van zijn leven, de diverse verblijven samengeteld een halve eeuw, hij hier zal doorbrengen? Hij is niet alleen om het noviciaat te beginnen. Zijn begaafde broer Jos, die thuis direct op hem volgt in de rij, vergezelt hem. In tegenstelling tot zijn voorganger is deze, helaas, een uitzonderlijk kort leven beschoren. Hij sterft tijdens zijn legerdienst in Leopoldsburch op 1 april 1933.

Na de eerste geloften, een jaar junioraat en legerdienst, gaat Frans voort met de filosofie in Egenhoven, 1933-35. Een hoogvlieger is hij niet, maar hij kan toch aardig mee. Eenmaal daarmee klaar loopt hij stage, 1935-39, op onze colleges in Aalst, Turnhout, Antwerpen. Telkens wordt hij ingezet als surveillant van de jongste internen, aangevuld met een paar lessen wiskunde, aardrijkskunde of godsdienstleer. In 1939 is er, met de klemmende oorlogsdreiging boven het hoofd, algemene mobilisatie van onze troepenmacht. Frans maakt deze als dienstplichtige mee op verscheidene plaatsen, alsmede de veldtocht in mei 1940 en een kortstondige krijgsgevangenschap.

Van 1940 tot 44 volgt hij de cursussen theologie in ons studiehuis van Leuven. Op 9 augustus 1942, halfweg de bezettingsperiode, wijdt hulpbisschop Van Cauwenbergh hem en zijn jaargenoten tot diaken en 's anderendaags op 10 augustus missiebisshop Cuvelier CSSR

tot priester. Alweer slaat Frans de weg in naar Drongen om er onder leiding van instructor Juul Heyrman zijn opleiding af te ronden met het derde proefjaar 1944-45. Op Lichtmis daaropvolgend 2 februari 1946 legt hij de laatste geloften af op onze residentie van Turnhout, waar zijn eerste priestertaak hem wacht.

Negen jaar tevoren, in 1936, is de humaniora van het Sint-Jozefcollege overgeplaatst naar het gloednieuwe complex op het Stokt, destijds nog een eind buiten de bewoonde kom. De 'voorbereidende' (lagere school) is in de Pieter-De Nefstraat gebleven, nu met meer ruimte en armslag. Pater Schoenmakers is, na zijn jaren aan de leiding van de Apostolische school, overste van de gemeenschap op de residentie én prefect op de school. Op de lagere afdeling die op de humaniora voorbereidt was de prefectuur sinds mensenheugenis iets eigens aan onze colleges. Deze eerbiedwaardige instelling is pas weggefallen toen er niet voldoende jezuïeten overbleven om de post te bemannen. Hoe moeten wij ons de situatie voorstellen? Er bestaat een evenwichtige taakverdeling tussen de schooldirecteur, een leek, en pater prefect. Eerstgenoemde is verantwoordelijk op het administratieve en organisatorische vlak. De prefect vormt de schakel tussen de inrichtende macht, in casu de Sociëteit, en het personeel, tussen de ouders en de school. Hij draagt zorg voor het pastorale leven, de tucht en 'het goed gedrag' van de leerlingen. Het spreekt vanzelf dat deze subtiele taakverdeling in de praktijk grotendeels afhangt van het karakter van beide betrokkenen. Het ideaal is dat ze elkaar soepel aanvullen.

De ambtsperiode van Jozef Schoenmakers op de stoel van pater prefect valt precies samen met het verblijf van Frans Boets : 1945-53. Een man met gezag en groot aanzien in de stad. Hij neemt Frans onder zijn vaderlijke hoede. De jonge priester is surveillant, beheert de leerlingenbibliotheek en leidt de misdienaars op. Wij zitten nog volop in het 'rijke Roomse leven' met hoogmissen, plechtige loven en luisterrijke liturgische feesten. Bovendien geeft Frans godsdienstlessen. Af en toe heeft hij preekbeurt in de kerk, waar hij eveneens een biechtstoel bezet. Aan alles wat hij onderneemt besteedt hij de uiterste zorg. Soms teveel zodat hij zich verstrikt in de details en overspannen raakt.

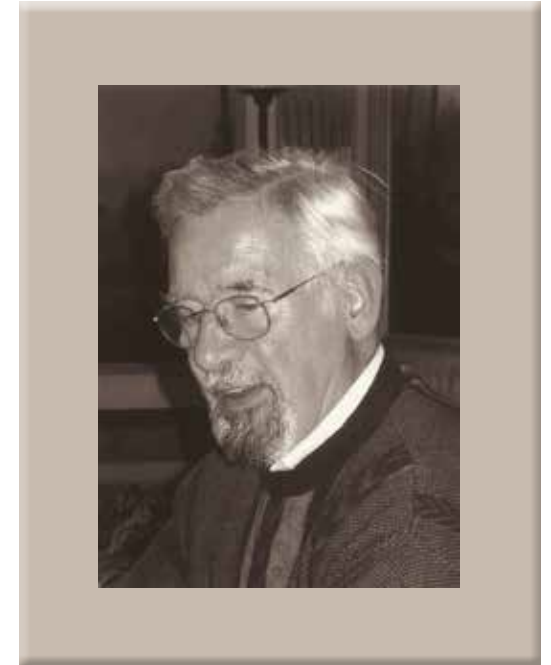
Van 1953 tot 1961 zoekt en vindt hij psychische hulp in Sleidinge, terwijl hij lid wordt van de gemeenschap in Drongen. Wanneer er zich een zekere beterschap aankondigt trekt hij in de Oude Abdij in en staat hij 'ter beschikking van pater rector'. Te midden van een prachtig natuurdecor, omringd door begrijpende medebroeders en een prima verpleegploeg, slijt hij hier de rest van zijn leven, nog vierenvestig jaar. Jaarlijks verblijft hij enkele dagen in een andere abdij, die van Maredsous. De gastenpater, een Vlaming, ziet hem graag komen, want Frans is een vrome man. Hem bezielt een sterk verlangen om priesterwerk te verrichten. Met het oog daarop legt hij zich toe op zelfstudie en volgt hij links en rechts een voordracht, met ernst en noeste vlijt. Pater André Snoeck, die hem al gevolgd heeft als studiegenoot op theologie en nu zijn rector geworden 1978-83, staat hem daarbij terzijde. Hoe weinig

ook, Frans doet wat hij vermag. Zo verzorgt hij een tijdlang een zondagsmis mét homilie in de Sint-Annakerk te Gent, bij pastoor Dobelaere. De doorsnee parochiaan waardeert de overtuiging waarmee hij preekt, het resultaat trouwens van een week hard werken. Hij kent zijn grenzen en, eenvoudig als hij is, leert ermee te leven. Het is moeilijk om te achterhalen wat er in hem omgaat. Uiterlijk ziet hij er gelukkig uit, hoewel danig bezorgd om zijn gezondheid. Voor wie hem aanspreekt blijft hij steeds vriendelijk en wie hij vertrouwt krijgt van hem veel gedaan. Op zijn manier toont hij zich recht dankbaar voor zijn verzorgsters, kinderlijk blij met de geringste attentie. Met de gemeenschap schiet hij vrij behoorlijk op : als hij maar zijn vaste plekje heeft aan tafel en in de kapel, voelt hij zich geborgen. Zelf brengt hij weinig gesprekstof aan, maar hij kan luisteren naar andermans verhaal. Soms geeft hij bescheiden en onbevooroordeeld zijn mening te kennen. Onbevange bekend hij dat hij iets niet weet of glad vergeten is. Hij gunt ieder het zijne. Minzaam hoopt hij dat een ander mag slagen in hetgeen voor hem onbereikbaar is. Bij zijn vijftig jaar jezuïet is het zijn nadrukkelijke wens dat zijn gouden jubilee alleen in strikt besloten kring wordt gevierd.

Tijdens de uitvaart kregen wij als eerste lezing een passage te horen uit Paulus' eerste brief aan de Korintiërs. In het twaalfde hoofdstuk vergelijkt de apostel de gemeenschap rond Christus met een lichaam. Elk zintuig of orgaan heeft zijn eigen functie en is onmisbaar voor het welzijn van het geheel. « God heeft ons lichaam zo samengesteld dat de

delen die het nodig hebben ook zorgvuldiger behandeld worden, zodat het lichaam niet zijn samenhang verliest, maar alle delen elkaar met dezelfde zorg omringen. Wanneer een lichaamsdeel pijn lijdt, lijden alle andere mee. Wanneer één met respect behandeld wordt, delen alle andere in die vreugde ». Beter kunnen de plaats en de rol van Frans binnen de plaatselijke gemeenschap en het korps van de Sociëteit niet belicht worden.

De laatste twee, drie maanden merken zijn huisgenoten dat hij nog stiller wordt. Bij tijden lijkt hij ongerust, alsof er iets onbekends op til is. Misschien bekruipt hem een voor gevoel : nu komt het einde. Zijn benen berokkenen hem meer pijn. En moe dat hij zich voelt, doodop, 'versleten' ! Hij is stilletjes vertrokken, zonder omhaal, zoals hij geleefd had. Frans, nu ben je thuis gekomen bij Jezus, die je naar best vermogen hebt gediend. Rust nu maar uit, met heel je gemoed, het is goéd geweest. 🙏

PATER RAF VAN DEN BOSSCHE
(1932-2005)

Ver hoefde Raf niet te zoeken waar hij heen moest na de retorica in 1952. Hij was woonachtig in de ouderlijke graanhandel, Veerstraat te Drongen, het Leiedorp waar de Oude Abdij, sinds een ruime eeuw door de jezuïeten bemand, het straatbeeld bepaalt. Voorzeker heeft hij als kind de paterkes drie aan drie op wandel vaak ontmoet. Zo goed als elke dag zelfs, want destijds woonden er achter de lange, hoge abdijmuur niet minder dan vijf gemeenschappen : de gevestigde paters, de geloftenbroeders, de novicen gedurende twee jaar, de junioren-studenten, eveneens twee jaar, en de tertiariissen ofte derdejaars, dit zijn priesters in hun laatste vormingsjaar. Novicen, junioren en tertiariissen hadden wekelijks hun aparte uit-

gangsday naar de Campagne, het buitengoed in Luchteren, en de novicen daarbovenop een supplementaire wandelnamiddag. Wat konden de dorpelingen anders denken dan dat de jezuïeten de godganse dag niets anders te doen hadden dan genieten van Gods wijde natuur, een ononderbroken vakantie? Toen Raf intrad in het noviciaat, op een boogscheut van huis, was dat evenwel niet om te wandelen, hij wist wel beter, maar wél heeft hij later véél gestapt, uren en uren, in Afrika, op tocht naar zijn mensen verspreid in de 'brousse'.

Rafaël Van den Bossche wordt geboren in Gent op 23 februari 1932. Na het lager onderwijs in de Drongense dorpsschool volgt hij de Latijns-Griekse humaniora aan het Sint-Barbaracollege te Gent. Studeren is niet zijn sterkste kant, maar hij komt er dankzij zijn verbeteren vlijt. Hij treedt in op 7 september 1952, met goed dertig jaargenoten, onder wie René De Haes, een paar maanden geleden vermoord in Kinshasa. Eenmaal het noviciaat doorgesparteld blijft hij in Drongen voor een jaar klassieke filologie, toen nog een normale etappe in de opleiding. Aangezien hij ingetreden is om missionaris te worden, besteedt hij in Leuven één academiëjaar (1955-56) aan koloniale wetenschappen. Slechts voor één schooljaar verschijnt hij op O.L.V. Antwerpen, als surveillant zowel bij de internen als bij de externen. 1957-59 studeert hij filosofie in Leuven. Daarna, wat een bevrijding! Hij mag naar Congo. Dadelijk wordt hij aangesteld tot directeur van de lagere school in Pelende. Die eerste kennismaking met Afrika valt best mee, al maakt hij in 1960 de grote ommezwaai mee van de onafhankelijkheid.

Tijdens de theologie in Heverlee 1961-65 komen de vragen bij hem op, die gedurende zijn verdere leven hem zullen bezighouden. Hij heeft sowieso al een broertje dood aan theorieën over verheven waarheden. Ze lijken hem zo ver te liggen buiten het gezichtsveld en het concrete bestaan van gewone stervelingen, a fortiori van zwarten. Terwijl hij moeizaam voortploegt door de thesissen heen, speurt hij vergeefs naar een antwoord op vragen als: hoe moeten wij met deze achtergrond aan evangelisatie doen? moeten wij niet veeleer vertrekken vanuit de cultuur en de levenssfeer van hen tot wie wij gezonden zijn? een eind weegs met hen meestappen in hun denktrant en religiebeleving?

Let wel, dit zijn niet de vragen van ergens één gekwelde enkeling, maar die van de hele kerk. Ze dateren trouwens niet van gisteren. Men herinnere zich, om ons te beperken tot de geschiedenis van de Sociëteit, de treurige afwikkeling van de ritenkwesitie. Een paar ondernemende medebroeders hadden in de zeventiende eeuw een nieuwe missiemethode ontworpen. Deze behelsde een gedurfde aanpassing aan de Chinese en Malabaarse riten. Begin achttiende eeuw werd deze aanpak, die wonderbaar bleek aan te slaan, van hogerhand veroordeeld. Wat een reuzenkans is toen voor het christendom in het Verre Oosten verloren gegaan. Inzake missionering heeft het Tweede Vaticaanse Concilie voor een doorbraak gezorgd. Vooral door zijn pastorale constitutie *Gaudium et spes* (over de kerk en de huidige samenleving), nog uitvoeriger toegelicht in het decreet *Ad Gentes* (over haar

missionaire activiteit) met zijn voorloper het decreet *Nostra Aetate* (over onze houding tegenover de niet-christelijke godsdiensten). Verkondiging en bekering blijven de doeleinden, maar in de methodiek dient men rekening te houden met, en is heel wat meer te halen uit de ter plekke voorhanden zijnde sociaal-culturele waarden. Inculturatie heet dat. De aanpassing is overigens niet alleen een kwestie van taal en vertaling. Ze steunt op een grondslag van anthropologische, psychologische en zelfs theologische aard. *Vaticanum II* (1962-66) loopt goeddeels parallel met de jaren dat Raf theologie studeert. Dagelijks koopt hij tien exemplaren van *Le Monde*, *La Croix*, *La Libre Belgique*, *De Standaard*, knipt er de documentatie over het concilie uit en stuurt elke week het hele pak naar Congo op. Zo kunnen de medebroeders daar de wederwaardigheden in Rome op de voet volgen. De goedgekeurde teksten pluist hij uit tot in de details. Wat hij ziet gebeuren op wereldvlak, dat neemt hij zich voor consequent uit te voeren in zijn bescheiden stukje missieveld. Hij gaat allesbehalve ondoordacht te werk. Laat hij geen boekenwurm zijn, daarvoor is hij te nuchter en te praktisch aangelegd, hij is niet-temin begaafd met een schrandere, zoekende geest die geen rust kent. Bovendien is hij, zodra hij iets helder heeft ingezien, een doorzetter. Heeft hij eenmaal zijn tanden in iets gezet, hij laat niet meer los. Over hoe hij zijn onderneming opvat en achteraf beoordeelt, daar is een getuigenis van hem bewaard uit 2001. Wij komen er straks op terug. Eerst willen we hem aan het werk zien.

Monseigneur Victor Daem, bisschop van Antwerpen, wijdt hem tot priester 8 augustus 1964, alweer samen met de betreunde René De Haes. Terwijl deze, uit een heel ander hout gesneden, in Europa blijft om zijn hogere studie af te ronden, mag Raf in 1965 zonder verder uitstel naar Afrika vertrekken. Hij krijgt de missiepost Panzi aangewezen. Panzi ligt het zuidelijkst in het bisdom Popokabaka. Het is al langer een 'cité', centrum voor het koloniale bestuur en administratie, en er is een ziekenhuis, bediend door Spaanse zusters. Maar afgelegen! zevenhonderd kilometer van Kinshasa. Raf en Panzi, een verbintenis die de tijd trotseert. Tot 1987 zal hij er blijven, tweeëntwintig jaar, ononderbroken op enkele maanden na in 1977 wegens ziekte. Tot 1974 is hij er 'excurrens' (rondtrekkend), daarna op de parochie. Het is een tijd van zoeken, experimenteren, luisteren, studeren. Dieper, almaar dieper boort hij tot wat bij de inlanders, de Bayaka, leeft, hoe ze leven, hoe ze omgaan met de natuur en met elkaar, hun voorouderlijke overleveringen, hun ondoorgroendelijke gedachtecronkels, hun (bij) geloof en vreemde rituelen, om uit te monden in die ene cruciale vraag: hoe dat allemaal kerstenen?

Hem zweeft een kerkbeeld vóór ogen zoals beschreven in de Handelingen: 'één van hart en ziel' en 'niemand die gebrek leed'. Broers en zusters van elkaar, geleid door eigen mensen. Hij meent in de Afrikaanse maatschappijstructuur, sterk collectief en groepssamenhorig, de tegenpool van ons schaamteloos individualistisch samenlevingspatroon, een natuurlijke aanleg te ontwaren voor zijn ideale Kerk.

Deze aanleg moet natuurlijk evangelisch bijgestuurd worden. Een parochieraad, verregaand medeverantwoordelijk voor liturgie en kerkbestuur, ziet hij het liefst samengesteld uit echtparen: mannen en vrouwen die samen beraadslagen, stel je voor, in die periode een ongehoorde nieuwigheid en elke vergadering een uitdaging. Bovendien moeten ze opgeleid worden tot dienstbaarheid aan hun omgeving.

De goede herder houdt zielsveel van zijn kleine kudde en wil alles met hen delen, zonder zichzelf te ontzien. In Panzi-cité betreft hij een lemen huisje met strodak, op ongeveer vier kilometer van de missie die buiten de woonkern ligt. Een minimum aan meubilair, geen water of elektriciteit. Zijn eten, door hem betaald, wordt door vrouwen, elk op haar beurt, klaargemaakt en aangebracht. Hij houdt open huis, het etmaal rond, steeds beschikbaar, al kan een gesprek soms uren in beslag nemen, zo zijn de zwarten nu eenmaal als ze iets op hun lever hebben. Vanuit twee optrekjes in de buurt bestemd voor het verpleegpersoneel, houden de zusters een oogje in het zeil. Af en toe zakt Raf naar de missie af, telkens te voet, om eens uit te slapen of om er een reparatie uit te voeren. Hoever zijn mentale vervlochtenheid met de zwarte leefwereld kon gaan en wat hij ermee bereikte, leren ons een paar anekdotes uit zijn eerste periode, toen hij eropuit trok, van dorp tot dorp, soms weken lang, voorwaar geen sinecur.

Zo wil hij samen aan tafel met zijn bagagedragers en de mensen waar hij aankomt. Vol-

komen ongebruikelijk. Een blanke gast, zelfs een huisvader in zijn gezin, eten apart. Het dagelijkse inlandse gerecht heeft trouwens weinig voedingswaarde: die eeuwige maniok met soms een klein hapje vlees, een scheutje palmolie en veel pili-pili. De zwarten zijn die kost van kindsbeen af gewend, als Europeaan loop je daar niet ver mee. Een moederoverste die vaak een paar dagen met hem meereist, staat verbijsterd, maar aan Rafs vaste besluit valt niet te tornen. Zij bedenkt een list. Heimelijk stuurt ze een flink vrachtje gedroogde vis mee, genoeg voor het hele gezin waarheen ze op weg zijn, onder beheer van de streekhoofdcatechist. Zo tenminste raakt een niets vermoedende Raf aan een behoorlijke maaltijd, al heeft hij « alleen maar gegeten wat de mensen te eten hebben ».

Zekere dag komt hij in een dorp aan dat een van zijn bewoners in de ban heeft geslagen. Wat hij heeft uitgespookt is bijzaak. Hoe dan ook, hij is, zeggen de anderen, door een kwade geest bezeten en bijgevolg gevaarlijk. Zo'n verbanning is het resultaat van een uitvoerig palaber of van een geheime samenkomst van de chef met één of meer notabelen. Het hele dorp schikt zich naar de beslissing, uit onmacht, wee hem die zich zou verzetten. Alleen de goede geest kan de eendracht herstellen, scherpt Raf hen in, alleen het gebed kan allen de moed instorten tot eerherstel. Deze keer zit de verschoppeling op een hele afstand van het dorp in de schaduw van een boom, onder een soort huisarrest, in de open lucht. 's Nachts, zodat niemand het merkt, sluipt zijn vrouw naar hem toe om hem wat

voedsel toe te stoppen, de arme drommel is er erg aan toe. Het hele dorp krijgt Raf aan het bidden, een monotoon indringend gezang. Na een tijd oordeelt de chef, in overleg met de pater, dat de kwade geest overwonnen is. Het dorp is opgelucht en gaat in stoet de verloren zoon feestelijk inhalen, de chef voorop en naast hem natuurlijk Raf, in hun ogen drager van de bevrijdende goede geest. Vergiffenis verdringt magie en toverij. Werkelijk, hij weet iets van zijn mensen af: angstig, bijgelovig, één aaneengesloten gemeenschap en, leg je het handig aan, in groepsverband ook vatbaar voor de edelste gevoelens.

Of die andere keer. In een dorp wijst men hem een hut aan waar een weduwe woont, door iedereen verstoten, wat wel vaker gebeurt. Ze treurt en kwijnt weg. Ze weigert alle voedsel omdat, zo heeft ze vernomen, haar zoon, een losgeslagen jongeman, zich grof misdraagt in Kinshasa. Ze voelt zich onteerd, voor haar leven geschandvlekt. Wij gaan samen voor haar bidden, stelt Raf voor, het volgehouden gebed kan de schande van haar wegnemen. Alweer slaat de hele buurt solidair en onstuimig aan het bidden. Na verloop van tijd laat de vrouw zich inderdaad 'verbidden' en stemt ze ermee in voedsel te nemen. Ze is niet langer verstoten, ze leeft weer op en hoopt met de burens dat het uiteindelijk goed komt met haar jongen.

Zo zijn er tientallen gevallen, waar iedereen van zegt: « Zoiets speelt alleen Raf klaar ». Hij lost de ingewikkeldste problemen op, legt vetes en geschillen bij, 'geneest de zieken en

drijft boze geesten uit', net wat er over Jezus in het evangelie opgetekend staat. Wat een gezag geniet hij bij de zwarte bevolking! Een gezag dat steunt op een vërreikende kennis van hun psychologie, gegroeid uit jaren innig samen leven, samen voelen en denken. Hij doet een voorstel, hij tast het terrein af. Omdat hij het oprecht met hen meent, zullen ze er geredelijker mee instemmen. Gaan ze niet akkoord, dan durven ze het hem ook laten aanvoelen en hij zal zijn plan niet doorduwen. En vóór alles is er zijn onbegrensde liefde voor de Heer Jezus, zijn meester, voorbeeld en houvast, én voor de geringsten onder de zijnen. Dat weten ze maar al te goed, ze ervaren het elke dag opnieuw aan den lijve. Wat hij doet, doet hij op zijn ontwapenend vastbesloten, onnavolgbare manier, die evenwel ook haar schaduwzijde heeft. Zijn medebroeders maken zich wel zorgen over de continuïteit van de missionering én over hem. Met lede ogen moeten ze aanzien hoe hij zijn gezondheid op het spel zet, en er is geen zeggen aan.

In 1987 verhuist Raf voor een jaar naar Pelende waar hij trouwens als scholastiek werkzaam was. 1988-2003 leeft hij in Kingunda en Mwana Muyombo, daar ook te midden van zijn mensen. Ondertussen schrijft hij, zoekt hij, denkt hij na. Zijn gezondheid gaat zienderogen achteruit. Tweemaal moet hij overgebracht worden naar Kinshasa of naar België. Zijn longen zijn ziek, ongeneeslijk ziek. Nog twee jaar brengt hij door in Kinshasa, op het college Boboto. Op 25 april 2005 keert hij naar ons land terug voor verzorging. Spoedig is duidelijk dat het misloopt met Raf. Hij wordt opgenomen in ons

grote huis van Heverlee, waar een uitstekende verpleegdienst hem liefderijk opvangt.

Rond 20 juni doet zich plots een verslechtering voor in zijn toestand. In allerijl wordt hij afgevoerd naar het AZ Gasthuisberg. Daar heeft hij op 1 juli om negen uur 's avonds, omringd door een groep bewogen biddende verwanten en medebroeders, de laatste adem uitgeblazen. De uitvaartdienst heeft bij uitzondering plaats in de ruime Sint-Gerulfusparochiekerk van Drongen. Raf ligt begraven achter in de tuin van de Oude Abdij, dicht bij zijn oud-dorpsgenoten en zijn familie, waarvan de meesten in de omtrek wonen. Zijn zus religieuze Clarisse droeg hem op handen, bij broer Denis was hij altijd welkom. Die zijn (klein)kinderen keken op naar hun held nonkel Raf. Allen leefden innig verbonden met hem mee en steunden hem, een waar thuisfront. Omgekeerd volgde hij hun blijde en droevige gebeurtenissen op de voet. En dan die handdruk van hem! «Tot op je sterfbed gaf je zo je energie aan ons door», getuigt een nichtje op de afscheidsdienst.

Om Rafs aanpak van missionering correct in te schatten beschikken wij over een bijzonder kostbaar getuigenis: een tekst die hij in 2001 zelf heeft neergeschreven. Boven hebben wij hem aangekondigd. Hier gaat hij dan: « Alles draait om de richting die ik sinds vele jaren ben ingeslagen, eigenlijk al vanaf het begin in Panzi. Een richting die voor velen wat onbegrijpelijk was. Is dit niet te veel 'protestants', is dat niet 'een beetje afgoderij'? Ik heb voor mezelf proberen te schrijven in een tekst 'oser une fidélité créative, avec confiance et assu-

rance' (in creatief vertrouwen durven leven, met moed en zekerheid dat ik in de goede richting zoek), dat wij ons apostolaat en ons geloof moeten durven toetsen aan het denken van deze mensen, aan hun tradities, aan hun gewoonten. Het heeft me geholpen in het verdiepen van mijn eigen geloofsleven. Ben ik, zijn wij, een stap te ver gegaan? een te grote vrijheid uitgebouwd die misschien moeilijk door een zeker kerk-instituut zomaar te aanvaarden was? Samen met de diepe ervaringen van het Joodse volk in hun eerste verbond zouden ook zij, de Bayaka (de Congolezen) met een nieuwe inbreng en op hun eigen Afrikaanse manier dé weg vinden. En zo, daadwerkelijk en volwaardig meebouwen aan de universele kerk, een volk altijd op weg, voort pelgrimerend met alle volkeren van onze planeet. Ik heb geen antwoord gevonden of gekregen op mijn vraag: te ver gegaan? hoever te ver? en wat nu? En nu heb ik nog een andere vraag: kan ik nog terug? Zij die mij kennen, zullen wel aanvoelen wat ik bedoel! Voor hen die mij minder hebben kunnen volgen in mijn evolutie: til niet te zwaar aan deze vraagstelling. Ik ben en ik blijf in dienst van het evangelie ».

Rust nu maar uit, wonderlijke Raf, verbeten zoeker, kom weer op adem. Je hebt eindelijk gevonden waar je je leven lang naar hebt gezocht. Bij de verrezen Heer, die je harts-tochtelijk hebt liefgehad in dat prachtige Bayakavolk. 🙏

Afzonderlijke nummers van deze bijdrage kunnen, zolang de voorraad strekt, bijbesteld worden op het volgende administratieadres:

'In memoriam Jezuiten uit Vlaanderen'
Waversebaan 220
3001 HEVERLEE

tegen €5 per exemplaar / €7 toegestuurd met de post.

Rekeningnummer: 435-2059281-51
van Lessiusvereniging Brussel
mededeling: in memoriam SJ.

Voor kleine bedragen: in postzegels.

Verantwoordelijke uitgever:
Frans MISTIAEN
Koninginnelaan 141
1030 BRUSSEL

Foto IHS-Monogram voorpagina:
Rik DE GENDT
Prinsstraat 17
2000 Antwerpen

Coördinator:
Walter FABRI
Brugbendenstraat 1
3500 HASSELT

NOVEMBER 2005

